

EUROPESE CENTRALE BANK

BANKENTOEZICHT

ECB-gids inzake het interne proces ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid (ICAAP)

Ontwerp

BANKENTOEZICHT

Maart 2018

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР BANKTILLSYN

BANKENAUF S ICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF S ICHT

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Doel	3
1.2	Reikwijdte en evenredigheid	4
2	Principes	6
	Principe 1: het leidinggevend orgaan is verantwoordelijk voor de goede governance van het ICAAP	6
	Principe 2: het ICAAP is een integraal bestanddeel van het algehele beheerkader	8
	Principe 3: het ICAAP levert een fundamentele bijdrage aan de continuïteit van de instelling door haar kapitaaltoereikendheid vanuit verschillende perspectieven te waarborgen	13
	Principe 4: alle materiële risico's worden geïdentificeerd en in het ICAAP betrokken	24
	Principe 5: intern kapitaal is van hoge kwaliteit en duidelijk gedefinieerd	28
	Principe 6: de risicokwantificeringsmethoden in het kader van het ICAAP zijn passend, consistent en onafhankelijk gevalideerd	31
	Principe 7: periodieke stresstests zijn erop gericht in ongunstige omstandigheden de kapitaaltoereikendheid te waarborgen	36
3	Lijst van termen	39
	Afkortingen	43

1 Inleiding

1. De diepte en hevigheid van financiële schokken worden vaak versterkt wanneer de banksector over onvoldoende kapitaal beschikt en de kwaliteit daarvan te wensen overlaat. Deze situatie deed zich voor in de recente financiële crisis, toen banken gedwongen waren in de meest ongunstige omstandigheden hun kapitaalpositie te herstellen. Anderzijds hielden banken voor veel risico's onvoldoende kapitaal aan, als gevolg van tekortkomingen bij het identificeren en beoordelen van risico's.¹ Daarom is het van het grootste belang de schokbestendigheid van individuele kredietinstellingen in stressperiodes te vergroten door middel van verbeteringen in hun toekomstgerichte interne processen ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid ('internal capital adequacy assessment processes' – ICAAP's), met inbegrip van uitgebreide stresstests en kapitaalplanning.
2. Het ICAAP speelt derhalve een sleutelrol bij het risicobeheer van kredietinstellingen. Wat belangrijke instellingen ('significant institutions') binnen het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme (Single Supervisory Mechanism – SSM) betreft, verwacht de ECB dat het ICAAP overeenkomstig de bepalingen van artikel 73 van de Richtlijn kapitaalvereisten (Capital Requirements Directive – CRD IV)² prudent en conservatief is.³ De ECB is van oordeel dat een gedegen, effectief en alomvattend ICAAP een duidelijke beoordeling van de kapitaalrisico's omvat. Daarnaast dienen de risicogovernance en risico-escalatieprocessen goed gestructureerd te zijn op basis van een doordachte en grondige risicostrategie die is vertaald in een effectief systeem van risicolimieten.
3. Naar het oordeel van de ECB is een gedegen, effectief en alomvattend ICAAP gebaseerd op twee pijlers: het economisch perspectief en het normatieve perspectief. Verwacht wordt dat beide perspectieven elkaar aanvullen en in wisselwerking met elkaar staan.
4. Het ICAAP speelt tevens een belangrijke rol bij de procedure voor prudentiële toetsing en evaluatie (Supervisory Review and Evaluation Process – SREP) van het SSM. Het wordt gebruikt bij de SREP-beoordelingen van de bedrijfsmodellen, de interne governance en het algehele risicobeheer, evenals

---

¹ Zie bijvoorbeeld het rapport van het Bazels Comité aan de G20 over zijn reactie op de financiële crisis, *The Basel Committee's response to the financial crisis: report to the G20*, Bazels Comité voor het Banktoezicht, oktober 2010.

² Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG (PB L 176 van 27.6.2013, blz. 338).

³ Artikel 73 van de CRD IV: "De instellingen beschikken over solide, doeltreffende en alomvattende strategieën en processen aan de hand waarvan zij doorlopend kunnen nagaan of, en ervoor kunnen zorgen dat, de hoogte, samenstelling en verdeling van het interne kapitaal nog aansluiten op de aard en omvang van hun huidige en mogelijke toekomstige risico's."

bij het beoordelen van de maatregelen ter beheersing van kapitaalrisico's en bij het bepalen van het Pijler 2-kapitaal.

5. Bij de SREP wordt er rekening mee gehouden dat een goed ICAAP zorgt voor verlaging van de onzekerheid van de instelling – en die van haar toezichthouders – omtrent de huidige en mogelijke toekomstige risico's van de instelling. Een goed ICAAP versterkt het vertrouwen van de toezichthouder in het vermogen van de instelling haar activiteiten voort te zetten door een toereikende kapitaalpositie in stand te houden en door haar risico's effectief te beheren. Dit vergt van de instelling dat zij er op toekomstgerichte wijze voor zorgt dat alle materiële risico's worden geïdentificeerd, effectief worden beheerd (gebruikmakend van een passende combinatie van kwantificering en beheersingsmaatregelen) en worden gedekt door qua omvang en kwaliteit toereikend kapitaal.

1.1 Doel

6. Met deze ECB-gids inzake het ICAAP (de "Gids") wil de ECB duidelijkheid verschaffen over haar opvattingen omtrent de ICAAP-vereisten die uit artikel 73 van de CRD IV voortvloeien. Met de Gids wil de ECB instellingen ondersteunen bij de versterking van hun ICAAP's en het gebruik van best practices bevorderen, door nader toe te lichten welke verwachtingen de ECB heeft omtrent het ICAAP, resulterend in consistentere en effectievere toezicht.
7. De Gids bevat zeven principes die zijn afgeleid van de CRD IV-bepalingen omtrent het ICAAP, waarmee bij de beoordeling van het ICAAP van elke instelling onder meer rekening wordt gehouden als onderdeel van de SREP. In het kader van de dialoog tussen instelling en toezichthouder zal ook in gesprekken met individuele instellingen aan deze principes worden gerefereerd.
8. De Gids is niet bedoeld om enig toepasselijk recht tot uitvoering van artikel 73 van de CRD IV te vervangen of teniet te doen. Voor zover de Gids niet in lijn is met toepasselijk recht, geldt het toepasselijke recht. De Gids is bedoeld als een praktisch instrument dat periodiek wordt geactualiseerd op basis van nieuwe ontwikkelingen en ervaringen. Hierdoor zullen de in deze Gids uiteengezette principes en verwachtingen zich in de loop van de tijd ontwikkelen. Het document zal worden geëvalueerd in het licht van de doorlopende ontwikkeling van het beleid en de methoden die in het Europees banktoezicht worden gebruikt, ontwikkelingen in de internationale en Europese regelgeving, en bijvoorbeeld nieuwe gezaghebbende interpretaties van relevante richtlijnen en verordeningen door het Hof van Justitie van de Europese Unie.
9. In deze Gids wordt een op principes gebaseerde benadering gevolgd, waarbij de nadruk ligt op bepaalde aspecten die vanuit het perspectief van de toezichthouder belangrijk zijn. De Gids is niet bedoeld als een complete leidraad betreffende alle aspecten die voor een goed ICAAP relevant zijn. De instelling blijft zelf verantwoordelijk voor de implementatie van een ICAAP dat

toereikend is in het licht van de omstandigheden waarin de individuele instelling verkeert. De ECB beoordeelt de ICAAP's van instellingen op individuele basis.

10. Instellingen worden aangemoedigd om naast deze Gids, en naast het relevante recht van de Unie en nationaal recht, rekening te houden met andere voor het ICAAP relevante publicaties van de EBA en internationale fora zoals het Bazels Comité voor het Banktoezicht (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) en de Raad voor Financiële Stabiliteit (Financial Stability Board – FSB). Bovendien dienen instellingen rekening te houden met alle aan hen gerichte aanbevelingen die met het ICAAP verband houden, zoals aanbevelingen die uit de SREP voortvloeien, bijvoorbeeld met betrekking tot goede governance, risicobeheer en beheersingsmaatregelen.

1.2 Reikwijdte en evenredigheid

11. Deze Gids is relevant voor elke kredietinstelling die als een belangrijke onder toezicht staande entiteit, zoals vermeld in artikel 2, punt 16 van de GTM-kaderverordening⁴, wordt aangemerkt. De ICAAP-reikwijdte wordt bepaald door artikel 108 van de CRD IV. Dit betekent in het bijzonder dat een moederinstelling in een lidstaat en instellingen die door een financiële moederholding of een gemengde financiële moederholding in een lidstaat gecontroleerd worden, aan de ICAAP-verplichtingen van artikel 73 van de CRD IV moeten voldoen, op geconsolideerde basis of op basis van de geconsolideerde situatie van die financiële holding of gemengde financiële holding. Aangezien artikel 73 van de CRD IV een minimumharmonisatiebepaling is, en lidstaten de omzetting daarvan in hun nationale regelgeving derhalve verschillend hebben uitgevoerd, bestaat er in de deelnemende lidstaten een grote verscheidenheid aan ICAAP-werkwijzen en vereisten voor het toezicht op belangrijke instellingen.
12. De ECB heeft samen met de nationale bevoegde autoriteiten (NBA's) ICAAP-principes ontwikkeld. Deze principes beogen hoge normen in het toezicht door de ontwikkeling van gemeenschappelijke methoden op dit belangrijke toezichtsgebied te bevorderen.
13. Het ICAAP is bovenal een intern proces, en instellingen blijven zelf verantwoordelijk voor een evenredige en geloofwaardige uitvoering ervan. Krachtens artikel 73 van de CRD IV dienen ICAAP's in verhouding te staan tot de aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de desbetreffende instelling.
14. De in de Gids uiteengezette principes dienen uitsluitend als uitgangspunt voor de dialoog tussen toezichthouder en kredietinstelling. Derhalve dienen ze niet

---

⁴ Verordening (EU) Nr. 468/2014 van de Europese Centrale Bank van 16 april 2014 tot vaststelling van een kader voor samenwerking binnen het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme tussen de Europese Centrale Bank en nationale bevoegde autoriteiten en met nationale aangewezen autoriteiten (GTM-kaderverordening) (ECB/2014/17) (PB L 141 van 14.5.2014, blz. 1).

als alomvattend te worden beschouwd in de zin dat ze alle aspecten ondervangen die noodzakelijk zijn om een gedegen, effectief en alomvattend ICAAP te implementeren. De instelling draagt zelf de verantwoordelijkheid voor een gedegen, effectief en alomvattend ICAAP, waarbij rekening wordt gehouden met de aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de instelling.

2 Principes

Principe 1: het leidinggevend orgaan is verantwoordelijk voor de goede governance van het ICAAP

- (i) Met het oog op de belangrijke rol die het ICAAP voor de instelling speelt, verwacht de ECB dat het leidinggevend orgaan alle belangrijke elementen van het ICAAP goedkeurt. De ECB gaat ervan uit dat het leidinggevend orgaan, het senior management en de relevante comités het ICAAP op effectieve wijze en kritisch bespreken.
- (ii) Van het leidinggevend orgaan wordt verwacht dat het elk jaar zijn beoordeling van de kapitaaltoereikendheid van de instelling geeft, ondersteund door de ICAAP-uitkomsten en andere relevante informatie, door een duidelijke en beknopte verklaring op te stellen en te ondertekenen, de zogenoemde kapitaaltoereikendheidsverklaring ('capital adequacy statement' – CAS).
- (iii) Het leidinggevend orgaan draagt de algehele verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het ICAAP. In dit verband wordt van het leidinggevend orgaan verwacht dat het een ICAAP-governancekader goedkeurt met daarin duidelijk en transparant toegewezen verantwoordelijkheden, waarbij rekening wordt gehouden met de ingestelde functiescheiding. Verwacht wordt dat het governancekader een duidelijke benadering met betrekking tot de periodieke interne toetsing en validatie van het ICAAP omvat.

Het leidinggevend orgaan keurt de belangrijkste elementen van het ICAAP goed

15. De ECB gaat ervan uit dat het leidinggevend orgaan de kapitaaltoereikendheidsverklaring opstelt en ondertekent en de belangrijkste elementen van het ICAAP goedkeurt, bijvoorbeeld:
  - het governancekader;
  - interne documentatievereisten;
  - de kring van de inbegrepen entiteiten, het risico-identificatieproces, en de interne risico-inventarisatie en -taxonomie, waarbij de omvang van de materiële risico's wordt weergegeven;
  - de methoden voor kwantificering van risico's,⁵ waaronder (op hoofdlijnen) de aannames en parameters bij het meten van risico's (bv. de tijdshorizon, diversificatieaannames, betrouwbaarheidsniveaus, en

⁵ De ICAAP-gids schrijft geen bepaalde methode voor risicokwantificering voor. Dit wordt nader toegelicht in de paragraaf betreffende de "Keuze van risicokwantificeringsmethoden" bij principe 6.

aanhoudingsperioden), ondersteund door betrouwbare gegevens en gedegen systemen voor gegevensaggregatie;

- de voor het beoordelen van de kapitaaltoereikendheid gebruikte methoden (met inbegrip van het kader voor stresstests en een duidelijke definitie van kapitaaltoereikendheid).
16. Het leidinggevend orgaan bestaat uit een toezichhoudende functie en een bestuursfunctie; deze functies kunnen verenigd zijn in één orgaan of door twee afzonderlijke organen worden vervuld. Welke functie verantwoordelijk is voor goedkeuring van welke belangrijke elementen van het ICAAP hangt af van de interne governance van de instelling, hetgeen de ECB zal uitleggen in overeenstemming met nationale regelgeving en in lijn het relevante recht van de Unie en EBA-richtsnoeren.⁶

Interne toetsing en validatie

17. Volgens artikel 73 van de CRD IV wordt het ICAAP op gezette tijden intern tegen het licht gehouden. De ECB gaat ervan uit dat hierbij rekening wordt gehouden met zowel kwalitatieve als kwantitatieve aspecten, waaronder bijvoorbeeld het gebruik van de ICAAP-uitkomsten, het kader voor stresstests, risico-identificatie en het proces van gegevensaggregatie,⁷ met inbegrip van evenredige validatieprocessen voor de gebruikte interne risicokwantificeringsmethoden. In dit verband wordt van de instelling verwacht dat ze over toereikend beleid en toereikende processen voor interne toetsing beschikt.
18. De ECB verwacht dat er sprake is van een vastgesteld proces dat waarborgt dat het ICAAP proactief wordt aangepast indien er materiële veranderingen optreden. Hierbij kan gedacht worden aan nieuwe markten die worden betreden, nieuwe diensten of producten die worden verleend of aangeboden, of veranderingen in de structuur van de groep of het financiële conglomeraat.
19. De ECB gaat ervan uit dat de ICAAP-uitkomsten en -aannames aan afdoende backtests en betrouwbaarheidsmeting worden onderworpen, die bijvoorbeeld kapitaalplanning, scenario's en kwantificering van risico's omvatten.

Kapitaaltoereikendheidsverklaring

20. In de kapitaaltoereikendheidsverklaring verstrekt het leidinggevend orgaan zijn beoordeling van de kapitaaltoereikendheid van de instelling en de belangrijkste

⁶ Zie overweging 56 en artikel 3, lid 1, sub 7) tot en met 9) van de CRD IV en Titel II van de EBA-richtsnoeren inzake interne governance (EBA/GL/2017/11).

⁷ De ECB gaat ervan uit dat de drie verdedigingslijnes verantwoordelijk zijn voor het op uitvoerige wijze verrichten van de interne toetsingen van het ICAAP, waaronder de business lines en de onafhankelijke interne beheersingsfuncties (risicobeheer, compliance en interne audit), in overeenstemming met hun respectieve rollen en verantwoordelijkheden.

argumenten ter ondersteuning daarvan, gebaseerd op informatie die het als relevant beschouwt, waaronder de ICAAP-uitkomsten. De ECB is van oordeel dat uit een gedegen kapitaaltoereikendheidsverklaring blijkt dat het leidinggevend orgaan een goed inzicht heeft in de kapitaaltoereikendheid van de entiteit, evenals de belangrijkste factoren en kwetsbaarheden die hierbij een rol spelen, de belangrijkste ICAAP-inputs and -outputs, de parameters en processen die aan het ICAAP ten grondslag liggen, en de samenhang van het ICAAP met de strategische plannen van de entiteit.

21. De ECB gaat ervan uit dat de instelling vaststelt wie bevoegd is namens het leidinggevend orgaan de kapitaaltoereikendheidsverklaring te ondertekenen, en dat zij dit doet in het licht van nationale regelgeving en de relevante prudentiële vereisten en richtsnoeren.⁸

Principe 2: het ICAAP is een integraal bestanddeel van het algehele beheerkader

- (i) Op grond van artikel 73 van de CRD IV verwacht de ECB van de instelling dat zij over solide, doeltreffende en alomvattende strategieën en processen beschikt, aan de hand waarvan zij kan nagaan of, en ervoor kan zorgen dat, het kapitaal aansluit op de aard en omvang van de huidige en mogelijke toekomstige risico's.
- (ii) Naast een toereikend kwantitatief kader voor het beoordelen van de kapitaaltoereikendheid is er een kwalitatief kader nodig om ervoor te zorgen dat de toereikendheid van het kapitaal actief wordt beheerd. Hieronder valt de monitoring van kapitaaltoereikendheidsindicatoren voor het tijdig identificeren en analyseren van mogelijke bedreigingen, waarbij praktische conclusies worden getrokken en preventieve maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat zowel het eigen vermogen ('own funds') als het interne kapitaal toereikend blijven.⁹
- (iii) De ECB gaat ervan uit dat de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van het ICAAP met elkaar in overeenstemming zijn, evenals met de bedrijfsstrategie en de risicobereidheid van de instelling. De ECB verwacht dat het ICAAP geïntegreerd is in de bedrijfs-, besluitvormings- en risicobeheerprocessen van de instelling. Verwacht wordt dat het ICAAP een consistent en samenhangend geheel vormt, binnen de gehele groep.
- (iv) Van instellingen wordt verwacht dat ze beschikken over een gedegen en effectieve ICAAP-architectuur en over documentatie omtrent de wisselwerking

---

⁸ De EBA-richtsnoeren inzake interne governance (EBA/GL/2017/11) bevatten een nadere beschrijving van de toewijzing van taken en verantwoordelijkheden tussen de toezichhoudende functie en de bestuursfunctie van het leidinggevend orgaan.

⁹ Zie principe 5 voor een beschrijving van het begrip 'intern kapitaal'.

tussen de ICAAP-elementen en de integratie van het ICAAP in het algehele beheerkader van de instelling.

- (v) Er wordt van uitgegaan dat het ICAAP de strategische besluitvorming ondersteunt en daarnaast in operationele zin ervoor zorgt dat de instelling op doorlopende basis over voldoende kapitaal beschikt, waarbij een passende verhouding tussen risico's en voordelen wordt gestimuleerd. Verwacht wordt dat alle methoden en processen voor het sturen van de kapitaaltoereikendheid, die de instelling als onderdeel van het operationele of strategische beheerproces betreffende de kapitaaltoereikendheid gebruikt, worden goedgekeurd, grondig worden geëvalueerd, en correct in het ICAAP en de daarop betrekking hebbende documentatie worden opgenomen.

Het ICAAP als integraal bestanddeel van het beheerkader van een instelling

- 22. Met het oog op het analyseren van de kapitaaltoereikendheid en het in stand houden van voldoende kapitaal om de risico's van de instelling te dekken,¹⁰ gaat de ECB ervan uit dat de interne processen en regelingen ervoor zorgen dat de kwantitatieve analyse van de risico's, als weergegeven in het ICAAP, geïntegreerd zijn in alle materiële bedrijfsactiviteiten en besluitvorming.
- 23. Deze integratie kan worden bereikt door het ICAAP bijvoorbeeld te gebruiken bij de strategische planning op groepsniveau, het bewaken van de kapitaaltoereikendheidsindicatoren voor het tijdig identificeren en beoordelen van mogelijke bedreigingen, het trekken van praktische conclusies en nemen van preventieve maatregelen, het vaststellen van de kapitaalallocatie, en het waarborgen van de doorlopende effectiviteit van het risicobereidheidskader ('risk appetite framework' – RAF). Verwacht wordt dat in het besluitvormingsproces op het ICAAP gebaseerde, voor risico aangepaste prestatie-indicatoren worden gebruikt, en bijvoorbeeld ook bij het bepalen van de variabele beloning of bij het bespreken van activiteiten en risico's op alle niveaus van de organisatie, waaronder in ALM-comités ('asset-liability committees'), risicocomités en vergaderingen van het leidinggevend orgaan.

De algehele ICAAP-architectuur

- 24. Het leidinggevend orgaan is verantwoordelijk voor het in stand houden van een gedegen en effectieve ICAAP-architectuur. Hierbij zorgt het ervoor dat de verschillende elementen van het ICAAP een samenhangend geheel vormen en dat het ICAAP een integrerend bestanddeel is van het algehele beheerkader van de instelling. De ECB gaat ervan uit dat de instelling duidelijk zicht heeft op de wijze waarop deze elementen op consistente wijze worden geïntegreerd in

---

¹⁰ De algemene verwachtingen omtrent het kwantitatieve deel van het ICAAP worden bij principe 3 toegelicht.

een effectief totaalproces dat de instelling in staat stelt de kapitaaltoereikendheid in de loop van de tijd te handhaven.

25. In dit verband wordt van de instelling verwacht dat zij als onderdeel van haar ICAAP-documentatie over een beschrijving van de algehele ICAAP-architectuur beschikt, waaronder bijvoorbeeld een overzicht van de belangrijkste elementen van het ICAAP, de wijze waarop deze met elkaar samenhangen, de wijze waarop het ICAAP is geïntegreerd en de wijze waarop de uitkomsten binnen de instelling worden gebruikt. Verwacht wordt dat deze beschrijving van de ICAAP-architectuur een toelichting (op hoofdlijnen) op de structuur van het ICAAP bevat, en op de wijze waarop de ICAAP-uitkomsten bij besluitvorming worden gebruikt, evenals de verbanden tussen bijvoorbeeld de bedrijfsstrategie en risicostrategie, kapitaalplannen, risico-identificatieprocessen, de risicobereidheidsverklaring, limietsystemen, methoden voor risicokwantificering, het stresstestprogramma, en managementrapportages.

Managementrapportages

26. Het ICAAP is een continu proces. De ECB gaat ervan uit dat de instelling de ICAAP-uitkomsten (zoals belangrijke ontwikkelingen in risico's, kernindicatoren, enzovoort) met een passende frequentie in haar interne managementrapportages integreert. De verwachting is dat ten minste elk kwartaal wordt gerapporteerd, maar afhankelijk van de omvang, complexiteit, het bedrijfsmodel en de soorten risico's van de instelling zou wellicht vaker gerapporteerd dienen te worden om tijdige beheeractie te waarborgen.
27. De ECB gaat ervan uit dat de ICAAP-uitkomsten met betrekking tot de risicokwantificering en kapitaalallocatie na goedkeuring een belangrijke prestatiebenchmark en een target worden waartegen de financiële en andere uitkomsten van elke (risico nemende) divisie worden afgezet. Verwacht wordt dat dit wordt ondersteund door de implementatie van een gedegen ICAAP-governancekader en een gedegen ICAAP-architectuur, zoals beschreven bij principe 1.

Het ICAAP en het risicobereidheidskader

28. De ECB gaat ervan uit dat in het risicobereidheidskader ('risk appetite framework' – RAF) wordt vastgelegd hoe de wisselwerking is tussen het risicobereidheidskader en andere strategische processen, zoals het ICAAP, het ILAAP, het herstelplan en het remuneratiekader, in overeenstemming met de Toezichtsverklaring van het SSM inzake governance and risicobereidheid.¹¹ De ECB verwacht dat een goed ontwikkeld risicobereidheidskader, tot uitdrukking gebracht in de risicobereidheidsverklaring, een integraal bestanddeel vormt van

---

¹¹ Zie de [Toezichtsverklaring van het SSM inzake governance en risicobereidheid](#), ECB, juni 2016.

de ICAAP-architectuur, en een hoeksteen van gedegen risico- en kapitaalbeheer.

29. De ECB gaat ervan uit dat de instelling in de risicobereidheidsverklaring duidelijk en ondubbelzinnig uiteenzet wat haar standpunt en voorgenomen acties zijn met betrekking tot de risico's waaraan de instelling blootstaat, e.e.a. in lijn met de bedrijfsstrategie van de instelling. Verwacht wordt dat de verklaring vooral ingaat op de beweegredenen voor het nemen of vermijden van bepaalde (soorten van) risico's of voor het ondernemen of vermijden van activiteiten in bepaalde producten of regio's.
30. Verwacht wordt dat het totale risicoprofiel van de instelling uiteindelijk wordt beperkt en bepaald door het groepsbrede risicobereidheidskader en de implementatie daarvan. Bovendien vormt het risicobereidheidskader een cruciaal element bij het ontwikkelen en implementeren van de strategie van de instelling. Door middel van het risicobereidheidskader wordt op gestructureerde wijze een verband gelegd tussen de risico's die de instelling neemt en de kapitaaltoereikendheid en de strategische doelstellingen van de instelling. De ECB verwacht van de instelling dat zij als onderdeel van het risicobereidheidskader haar managementbuffers bepaalt en daarmee rekening houdt.
31. Verwacht wordt dat de instelling duidelijk toelicht op welke wijze het ICAAP de implementatie en de monitoring van haar strategie en risicobereidheid ondersteunt, en op welke wijze zij hierdoor in de praktijk in staat is binnen de overeengekomen en in de risicobereidheidsverklaring vastgestelde risicogrenzen te opereren. Ter facilitering van gedegen en effectief risicobeheer wordt van de instelling verwacht dat zij de ICAAP-uitkomsten gebruikt bij het opzetten van een effectief risicobewakings- en risicorapportagesysteem en een voldoende fijnmazig limietensysteem (met inbegrip van doeltreffende escalatieprocedures). Via het limietensysteem worden specifieke limieten aan bijvoorbeeld individuele risico's, deelrisico's, entiteiten en bedrijfsonderdelen toegekend en kan aan de risicobereidheidsverklaring van de groep vorm worden gegeven.

Samenhang tussen ICAAP's en herstelplannen

32. Een herstelplan moet ervoor zorgen dat de instelling blijft voortbestaan wanneer in noodsituaties de levensvatbaarheid van de instelling wordt bedreigd. Aangezien onvoldoende kapitaal een van de belangrijkste bedreigingen voor de continuïteit/levensvatbaarheid van een instelling vormt, bestaat er een logisch verband tussen enerzijds het ICAAP, dat dient ter ondersteuning van de continuïteit van de activiteiten vanuit het kapitaalperspectief, en anderzijds het herstelplan, dat zich richt op het herstel van de levensvatbaarheid wanneer een instelling in een noodsituatie is beland. In verband daarmee wordt van de instelling verwacht dat zij voor consistentie en samenhang tussen haar ICAAP en herstelplanning zorgt wat betreft vroegewaarschuwingssignalen, indicatoren,

escalatieprocedures na overschrijding van deze drempels en mogelijke beheeracties.¹² Om over up-to-date informatie te kunnen beschikken, wordt bovendien verwacht dat de instelling in het herstelplan onmiddellijk rekening houdt met mogelijke beheeracties in het ICAAP, en vice versa.

Consistentie en samenhang bij groepen

33. De ECB verwacht dat het ICAAP de kapitaaltoereikendheid op de relevante consolidatieniveaus en voor de relevante entiteiten binnen de groep waarborgt, als vereist in artikel 108 van de CRD IV. Om voor een kring van verschillende entiteiten de kapitaaltoereikendheid te kunnen beoordelen en ervoor te zorgen dan deze entiteiten over voldoende kapitaal blijven beschikken, is het van belang dat de strategieën, managementprocessen en de toegepaste methoden en aannames voor het kwantificeren van het kapitaal consistent zijn voor de desbetreffende entiteiten. Van de instelling wordt verwacht dat zij tevens een conservatieve en prudente beoordeling maakt van mogelijke belemmeringen bij de overdraagbaarheid van kapitaal binnen de groep, en dat zij hiermee in het ICAAP rekening houdt.

---

¹² Voor zover er verschillen bestaan tussen het ICAAP en de herstelplanning wat betreft de onderliggende principes kan de verwachte beheeractie verschillend zijn.

Principe 3: het ICAAP levert een fundamentele bijdrage aan de continuïteit van de instelling door haar kapitaaltoereikendheid vanuit verschillende perspectieven te waarborgen

- (i) Het ICAAP speelt een grote rol bij het handhaven van de continuïteit van de instelling door een toereikende kapitaalpositie te waarborgen. In dit kader wordt van de instelling verwacht dat zij naar evenredigheid een ICAAP uitvoert dat prudent en conservatief is en twee elkaar aanvullende interne perspectieven integreert.
- (ii) Van de instelling wordt verwacht dat zij een normatief perspectief implementeert. Dit komt neer op een analyse van de capaciteit van de instelling om gedurende meerdere jaren te voldoen aan alle met het kapitaal samenhangende eisen en verplichtingen vanuit de wet- en regelgeving en de toezichthouder en om op de middellange termijn op doorlopende basis aan andere externe financiële beperkingen het hoofd te bieden. Hiertoe behoort een evaluatie van een geloofwaardig basisscenario en toereikende, op de instelling afgestemde ongunstige scenario's, waarmee ook in de meerjarenkapitaalplanning rekening is gehouden en die in overeenstemming zijn met de doelen die de instelling in haar plannen heeft opgenomen.
- (iii) De ECB gaat ervan uit dat het normatieve perspectief wordt aangevuld met een economisch perspectief, op grond waarvan de instelling alle materiële risico's die tot economische verliezen kunnen leiden of het interne kapitaal kunnen doen afnemen, identificeert en kwantificeert. Vanuit dit economisch perspectief wordt van de instelling verwacht dat zij ervoor zorgt dat haar risico's in voldoende mate door intern kapitaal worden gedekt, conform het eigen concept van de toereikendheid van het interne kapitaal.
- (iv) De ECB gaat ervan uit dat beide perspectieven met elkaar in wisselwerking staan en in alle belangrijke bedrijfsactiviteiten en -beslissingen worden geïntegreerd, zoals uiteengezet bij principe 2.

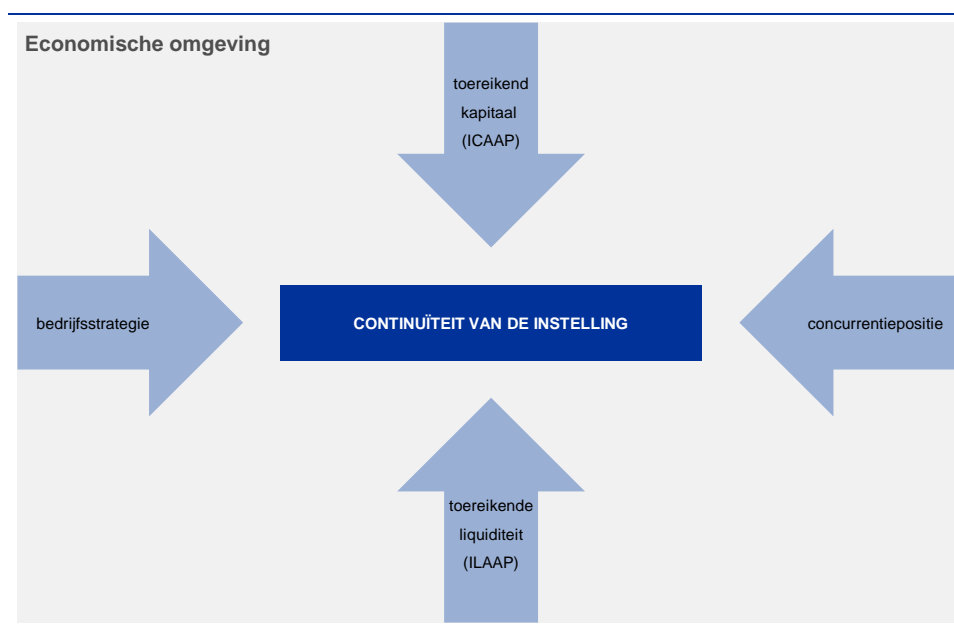
Doel: aan de continuïteit van de instelling bijdragen

- 34. Het ICAAP heeft tot doel vanuit kapitaalperspectief bij te dragen aan de continuïteit van de instelling door te waarborgen dat deze over voldoende kapitaal beschikt om haar risico's te dragen, verliezen te absorberen en een duurzame strategie te volgen, zelfs tijdens een langdurige periode van ongunstige ontwikkelingen. Verwacht wordt dat de instelling dit continuïteitsdoel tot uiting laat komen in haar risicobereidheidskader (als beschreven bij principe 2), dat zij het ICAAP-kader gebruikt voor een herbeoordeling van de risicobereidheid en tolerantiedrempels in het licht van haar algehele kapitaalbeperkingen en dat zij daarin ook haar risicoprofiel en kwetsbaarheden betreft.

35. De ECB gaat ervan uit dat de instelling binnen deze kapitaalbeperkingen managementbuffers vaststelt die de wettelijke en door de toezichthouders vastgestelde minima¹³ en de behoefte aan intern kapitaal te boven gaan, teneinde een duurzaam nastreven van haar strategie mogelijk te maken. Van de instelling wordt verwacht dat zij bij haar streven naar afdoende managementbuffers voor de middellange tijdshorizon rekening houdt met bijvoorbeeld de verwachtingen van de markten, van beleggers en tegenpartijen, mogelijke uitkeringsbeperkingen voortvloeiend uit het maximaal uitkeerbare bedrag ('maximum distributable amount' – MDA), en de mate waarin het bedrijfsmodel afhankelijk is van het vermogen bonussen, dividenden en vergoedingen over aanvullende tier 1-instrumenten (AT1), enzovoort uit te keren. Er wordt bovendien verwacht dat de managementbuffers niet alleen rekening houden met zulke externe beperkingen, maar bijvoorbeeld ook de onzekerheid omtrent de projecties van de kapitaalratio's en de eventueel daaruit voortvloeiende fluctuaties in de kapitaalratio's verminderen, de risicobereidheid van de instelling weerspiegelen en enige flexibiliteit in de bedrijfsbeslissingen mogelijk maken.

Figuur 1

Het ICAAP draagt bij aan de continuïteit van de instelling

De figuren en afmetingen zijn uitsluitend bedoeld ter illustratie.

¹³ Het concept van de managementbuffer betekent echter niet dat er nieuwe minimum kapitaalvereisten worden gesteld boven op de bestaande wettelijke minima. Hoewel er over het algemeen van wordt uitgegaan dat de managementbuffers groter zijn dan nul, kan een instelling, afhankelijk van het vastgestelde scenario, in theorie ook aanvoeren dat een duurzaam nastreven van haar bedrijfsmodel met een managementbuffer van nul wel degelijk mogelijk is.

Normatief perspectief

36. Het normatieve perspectief is een meerjarige beoordeling van het vermogen van de instelling om, op doorlopende basis, aan alle wettelijke en door de toezichthouder opgelegde, met het kapitaal verband houdende kwantitatieve vereisten en voorschriften te voldoen en andere externe financiële beperkingen op te vangen.
37. Naast bijvoorbeeld de vereisten ten aanzien van de hefboomratio, grote posities en de minimumeis voor eigen vermogen en in aanmerking komende verplichtingen ('minimum requirement for own funds and eligible liabilities' – MREL) wordt van de instelling verwacht dat zij in het bijzonder rekening houdt met de Pijler 1- en Pijler 2-kapitaalvereisten, het CRD IV-bufferkader en de Pijler 2-kapitaalaanbeveling (Pillar 2 capital guidance – P2G), zoals weergegeven in Figuur 2.
38. De ECB gaat ervan uit dat de instelling vanuit het normatieve perspectief rekening houdt met alle materiële risico's die de desbetreffende prudentiële ratio's en cijfers, waaronder die van het eigen vermogen en de risicoposten, gedurende de planningsperiode beïnvloeden. Dat betekent dat het normatief perspectief, hoewel de uitkomsten ervan in prudentiële termen worden uitgedrukt, niet wordt beperkt door de Pijler 1-risico's waarvoor prudentiële kapitaalvereisten zijn vastgelegd. Bij de beoordeling van de kapitaaltoereikendheid vanuit normatief perspectief wordt van de instelling juist verwacht dat zij rekening houdt met alle relevante risico's die vanuit het economisch perspectief zijn gekwantificeerd, en beoordeelt in hoeverre die risico's zich op basis van de toegepaste scenario's gedurende de planperiode kunnen voordoen.
39. Van de instelling wordt verwacht dat zij op doorlopende basis een gedegen en actueel kapitaalplan bijhoudt dat verenigbaar is met de strategieën, risicobereidheid en het beschikbare kapitaal van de instelling. Het kapitaalplan omvat de basis- en ongunstige scenario's en kijkt ten minste drie jaar vooruit. Van de instelling wordt verder verwacht dat zij rekening houdt met de gevolgen van te verwachten veranderingen in de wettelijke, prudentiële en financiële verslaggevingskader¹⁴ en dat zij geïnformeerde en gemotiveerde beslissingen neemt over de wijze waarop deze in de kapitaalplannen worden ondervangen.

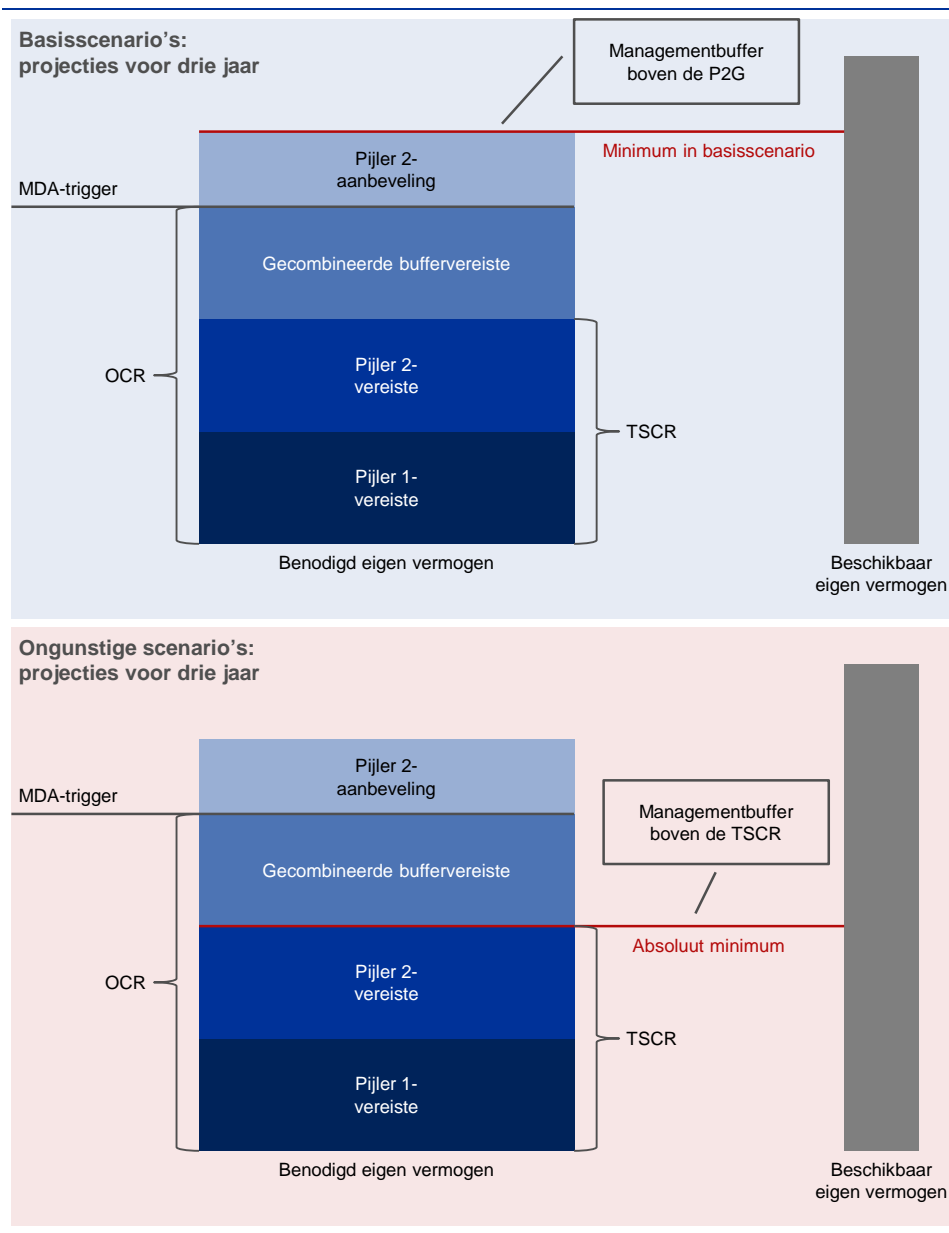
---

¹⁴ Hiermee kan de instelling op verschillende manieren omgaan, afhankelijk van de waarschijnlijkheid en de mogelijke impact van bepaalde veranderingen. Zo kunnen bepaalde veranderingen uiterst onwaarschijnlijk lijken maar een dermate grote impact hebben dat van de instelling wordt verwacht dat zij voorzorgsmaatregelen neemt. Andere, meer waarschijnlijke veranderingen in de regelgeving zouden echter in de kapitaalplannen zelf moeten worden ondervangen. Recente voorbeelden van nieuwe regelgeving zijn International Financial Reporting Standard 9 (IFRS 9), de Richtlijn herstel en afwikkeling van banken (Bank Recovery and Resolution Directive – BRRD), en de standaardbenadering voor tegenpartijkredietrisico ('standardised approach for counterparty credit risk' – SA-CCR).

Figuur 2

Managementbuffers en andere kapitaalrestricties vanuit het normatieve perspectief

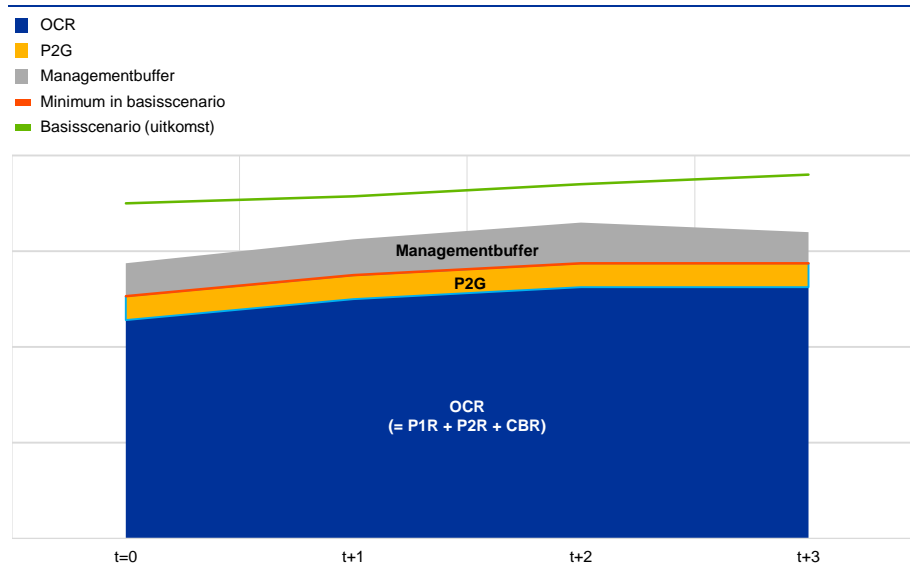

De figuren en afmetingen zijn uitsluitend bedoeld ter illustratie.

40. In situaties waarin geen sprake van stress is, zoals bij basisprojecties in kapitaalplannen, wordt verwacht dat de instelling naast de totale SREP-kapitaalvereiste ('total SREP capital requirement' – TSCR), rekening houdt met de gecombineerde buffervereiste ('combined buffer requirement' – CBR), d.w.z. de totale kapitaalvereiste ('overall capital requirement' – OCR), en de Pijler 2-aanbeveling ('Pillar 2 guidance' – P2G). Van de instelling wordt verwacht dat ze met het bovenstaande rekening houdt bij het bepalen van passende managementbuffers en voor het implementeren van kapitaalplannen die de instelling in de gelegenheid stellen om op de middellange termijn aan de OCR plus de P2G te voldoen op basis van de in het basisscenario verwachte omstandigheden (zie ter illustratie Figuur 3).

Figuur 3

Kapitaalratioprojectie in het basisscenario vanuit het normatieve perspectief

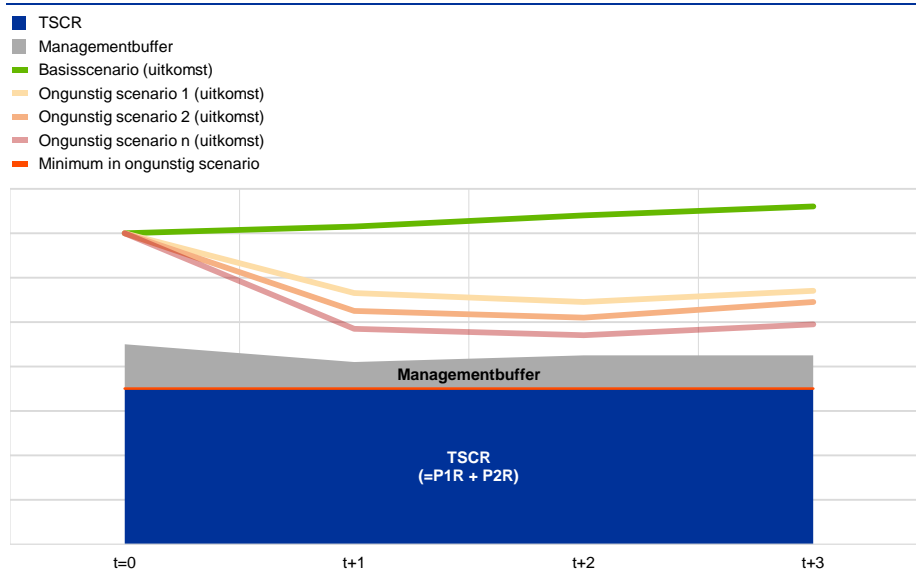
De figuren en afmetingen zijn uitsluitend bedoeld ter illustratie.

41. Verwacht wordt dat de instelling te allen tijde aan haar TSCR voldoet, ook in langere perioden waarin zich negatieve ontwikkelingen voordoen die het tier 1-kernkapitaal (CET 1-kapitaal) ernstig doen afnemen. In voldoende ongunstige scenario's¹⁵ zou het aanvaardbaar kunnen zijn dat de instelling niet aan haar P2G-vereisten en gecombineerde buffervereisten voldoet. In verband met de bovenstaande overwegingen wordt echter van de instelling verwacht dat zij toereikende managementbuffers bovenop de TSCR vaststelt en deze in haar kapitaalplannen verwerkt. Hierdoor zou de instelling aan haar TSCR kunnen blijven voldoen en bijvoorbeeld zelfs onder ongunstige omstandigheden, op de middellange termijn aan marktverwachtingen kunnen blijven voldoen (zie ter illustratie Figuur 4).
42. Indien de instelling in haar kapitaalplan van beheeractie uitgaat, wordt verwacht dat de instelling tevens de haalbaarheid en de verwachte impact van dergelijke actie bij de desbetreffende scenario's beoordeelt. Bovendien wordt van de instelling verwacht dat zij transparant is over de kwantitatieve impact van iedere actie op de geraamde cijfers. De gehanteerde aannames worden (waar relevant) geacht overeen te komen met het herstelplan.

¹⁵ Voor een bespreking van de intensiteit van de ongunstige scenario's, zie principe 7.

Figuur 4

Kapitaalratio-projecties in ongunstige scenario's vanuit het normatieve perspectief

De figuren en afmetingen zijn uitsluitend bedoeld ter illustratie.

Economisch perspectief

43. Van de instelling wordt verwacht dat zij haar kapitaaltoereikendheid vanuit het economisch perspectief beheert door ervoor te zorgen dat haar risico's in voldoende mate door intern kapitaal worden gedekt, rekening houdend met de verwachtingen bij principe 5. Met het oog op de toereikendheid van het economisch kapitaal moet het interne kapitaal van de instelling voldoende zijn om de risico's van de instelling op doorlopende basis te dekken en haar strategie te ondersteunen. Vanuit dit perspectief wordt van de instelling verwacht dat haar beoordeling het gehele universum van risico's die van materieel belang voor haar kapitaalpositie kunnen zijn, omvat. Hierbij houdt de instelling rekening met reëlewaardeoverwegingen ten aanzien van haar aanwezige activa, verplichtingen en risico's.¹⁶ Van de instelling wordt verwacht zij de economische risico's beheert en deze afdoende beoordeelt door gevoeligheidsanalyses uit te voeren en de kapitaaltoereikendheid te bewaken.

44. Van de instelling wordt verwacht dat zij haar eigen processen en methoden gebruikt voor het identificeren, kwantificeren en met intern kapitaal dekken van de verwachte verliezen (voor zover deze bij het bepalen van het interne kapitaal niet worden meegenomen) en mogelijke onverwachte verliezen, rekening

¹⁶ Ten aanzien van het begrip toereikendheid van het economisch kapitaal, met inbegrip van bijvoorbeeld het concept netto contante waarde, gelden de eigen definities en criteria van de instelling. Het concept dat aan dit perspectief ten grondslag ligt, komt naar verwachting overeen met het begrip "economische waarde" als beschreven in de EBA-richtsnoeren betreffende het beheer van renterisico uit niet-handelsactiviteiten (EBA/GL/2015/08) (ook wel aangeduid als het renterisico in het bankboek ('interest rate risk in the banking book' – IRRBB)). Toch legt deze Gids geen specifieke methode op om de risico's of het interne kapitaal te kwantificeren.

houdend met het evenredigheidsbeginsel. Van de instelling wordt verwacht dat zij een ('point-in-time') risicokwantificering maakt van de bestaande situatie per de referentiedatum. Verwacht wordt dat deze wordt aangevuld met een beoordeling van de invloed van belangrijke toekomstige ontwikkelingen die niet zijn meegenomen in de beoordeling van de situatie per de referentiedatum, bv. mogelijke beheeracties, veranderingen in de externe omgeving, enzovoort.¹⁷

45. Van de instelling wordt verwacht dat zij bij haar strategische en operationele beheer en bij het evalueren van de risicobereidheid en bedrijfsstrategieën van de instelling gebruikmaakt van de uitkomsten en maatstaven van de toereikendheidsbeoordeling van het economisch kapitaal. De ECB gaat ervan uit dat de instelling een prudente definitie van intern kapitaal¹⁸ gebruikt en risico's op prudente wijze kwantificeert, en daarnaast een toereikendheidsconcept van het economisch kapitaal presenteert dat de instelling in staat stelt economisch levensvatbaar te blijven en haar strategie te blijven voeren. Hiertoe behoren beheerprocessen die ervoor moeten zorgen dat de instelling tijdig signaleert wanneer actie noodzakelijk is om opkomende tekorten aan intern kapitaal het hoofd te bieden en om effectieve maatregelen (bv. een kapitaalverhoging of risicobeperking) te nemen.
46. De toereikendheid van het economisch kapitaal van de instelling vereist actieve bewaking en actief beheer. Daarom wordt van de instelling verwacht dat zij procedures en beheeracties opstelt en plannen maakt voor het aanpakken van situaties die tot een onvoldoende kapitaalpositie zouden leiden.

Figuur 5

Beheeroverwegingen vanuit het economisch perspectief

Het is belangrijk te vermelden dat de grafiek niet beschouwd zou moeten worden als een projectie van de economische situatie op één moment. De grafiek toont hoe het economisch kapitaal in de loop van de tijd kan verslechteren door ontwikkelingen buiten de reguliere conjunctuurcyclus. Van de instelling wordt verwacht dat zij een strategie heeft om dergelijke verslechtingen het hoofd te bieden en dat zij de kapitaaltoereikendheid actief beheert. Het belangrijkste is dat verwacht wordt dat de gekwantificeerde risico's en het beschikbare interne kapitaal als input worden gebruikt voor de projecties vanuit het normatieve perspectief.

¹⁷ Managementacties behelzen onder meer kapitaalmaatregelen, aan- of verkopen van bedrijfsonderdelen, wijzigingen in het risicoprofiel, enzovoort.

¹⁸ Bij principe 5 worden de verwachting met betrekking tot intern kapitaal uiteengezet.

47. Wanneer de instelling een belangrijke neerwaartse ontwikkeling in haar economisch kapitaal signaleert, wordt van de instelling verwacht dat zij maatregelen overweegt om een toereikende kEValapitaalpositie in stand te houden, de ontwikkeling te keren, en haar strategie en risicobereidheid tegen het licht te houden, zoals Figuur 5 ter indicatie laat zien. Wanneer het interne kapitaal onder de toereikendheidsdrempel zakt, wordt van de instelling verwacht dat zij aldus in staat is de noodzakelijke maatregelen te treffen en toe te lichten op welke wijze de kapitaaltoereikendheid op de middellange termijn gaat worden gewaarborgd.

Wisselwerking tussen het economische en het normatieve perspectief

48. Vanuit het economisch perspectief werken economische risico's en verliezen direct en volledig door in het interne kapitaal. Daarom geeft het economisch perspectief een zeer veelomvattend inzicht in de risico's.¹⁹ Sommige van die risico's, of risico's die daarmee samenhangen, kunnen op een later tijdstip vanuit het normatieve perspectief gedeeltelijk of geheel tot uitdrukking komen, via boekhoudkundige verliezen, verminderingen van het prudentieel eigen vermogen of prudentiële voorzieningen.
49. Vanuit het normatieve perspectief wordt van de instelling derhalve verwacht dat zij beoordeelt in hoeverre de vanuit het economisch perspectief geïdentificeerde en gekwantificeerde risico's in de toekomst het eigen vermogen en het totaal van de risicoposten ('total risk exposure amount' – TREA) kunnen raken. Daarom wordt verwacht dat de vanuit het economisch perspectief gemaakte inschattingen als input gebruikt worden voor de projecties van de toekomstige kapitaalpositie vanuit het normatieve perspectief.
50. In het bijzonder wordt van de instelling verwacht dat zij rekening houdt met risico's en effecten die niet noodzakelijkerwijs naar voren komen als men zich uitsluitend op het kader voor de financiële verslaggeving of het kader voor vaststelling van het prudentieel eigen vermogen richt. Dergelijke risico's en effecten zouden namelijk kunnen optreden en het toekomstig prudentieel eigen vermogen of het toekomstige TREA kunnen raken.
51. Omgekeerd geldt dat van de instelling wordt verwacht dat zij tevens de uitkomsten van het normatieve perspectief gebruikt²⁰ bij het kwantificeren van risico's vanuit het economisch perspectief, en voor het aanpassen of aanvullen van de gekwantificeerde risico's, indien deze de uit het gebruikte ongunstige

¹⁹ Zo geeft een negatieve impact van het IRRBB op de economische waarde (d.w.z. de verandering in de contante waarde van de verwachte nettokasstroom van de instelling) inzicht in de mogelijke langetermijneffecten op het geheel van de risicoposities van een instelling. Vanuit het normatieve perspectief kan dit risico tot uitdrukking komen via bijvoorbeeld een winstdaling of een transactie inzake de desbetreffende portefeuille.

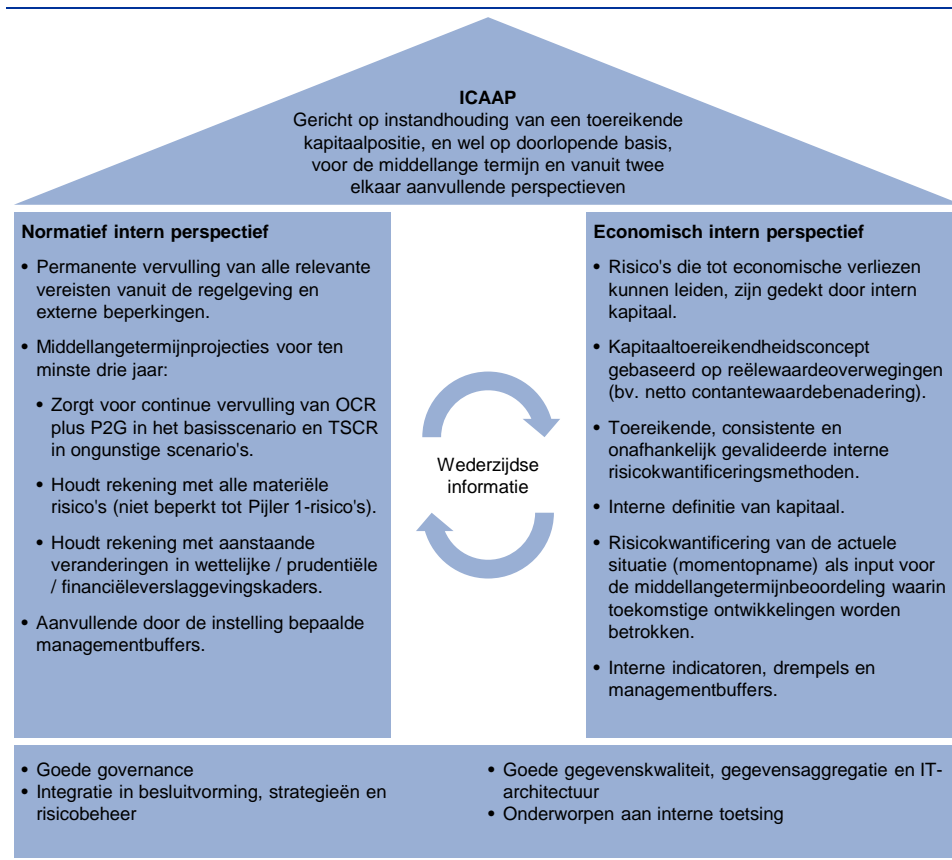
²⁰ Dit is in het bijzonder van belang voor risico's die moeilijker kwantificeerbaar zijn. Verwacht wordt dat aanpassingen van de gekwantificeerde risico's vanuit het economisch perspectief volledig gerechtvaardigd en gedocumenteerd zijn.

scenario (of de gebruikte ongunstige scenario's) voortvloeiende risico's niet afdoende dekken. Aldus wordt verwacht dat het normatieve perspectief en het economisch perspectief met elkaar in wisselwerking staan.

52. Aangezien de kapitaaldefinities en -niveaus, de risico-soorten en -bedragen, en de minimale kapitaalratio's doorgaans verschillen tussen de beide perspectieven, en aangezien het ene perspectief niet altijd en niet voor elke instelling stringenter is dan het andere, vergt effectief risicobeheer dat beide perspectieven worden geïmplementeerd.²¹

Figuur 6

Overzicht van de ICAAP-perspectieven en hun hoofdkenmerken

²¹ De algemene gedachtegang hierachter is dezelfde als voor het IRRBB in de toepasselijke EBA-Richtsnoeren (EBA/GL/2015/08): "Het is van belang dat het renterisico wordt benaderd vanuit zowel het perspectief van economische waarde als dat van de financiële resultaten. Een negatieve impact van het IRRBB op de economische waarde (d.w.z. de verandering in de contante waarde van de verwachte nettokasstromen van de bank) geeft inzicht in de mogelijke langetermijneffecten op het totaal van de risicoposities van een instelling. Ook de volatiliteit van de financiële resultaten is een belangrijk aandachtspunt bij renteanalyses, omdat sterk gedaalde financiële resultaten een bedreiging kunnen vormen voor de kapitaaltoereikendheid in de toekomst."

Voorbeeld 3.1: Managementbuffers

Hoe zwakker de kapitaalpositie van een instelling is, hoe moeilijker en hoe duurder het wordt om het voorgenomen bedrijfsmodel te volgen. Indien bijvoorbeeld beleggers, tegenpartijen en klanten lagere kapitaalniveaus beschouwen als een factor die het wanbetalingsrisico van de instelling verhoogt, dan zullen ze een hogere risico-opslag vragen. Deze ontwikkeling zou een negatieve invloed op de winstgevendheid van de instelling hebben, en de continuïteit kunnen bedreigen, hoewel de kapitaalniveaus zich nog steeds boven de volgens de regelgeving en door de toezichthouder vereiste minima bevinden.

Een ander voorbeeld betreft dividend en betalingen op AT1-instrumenten. Indien de strategie van de instelling is gebaseerd op de uitgifte van kapitaalinstrumenten op de kapitaalmarkt, dan kunnen lagere kapitaalniveaus leiden tot lager beleggersvertrouwen. Dit kan de toegang van de instelling tot de kapitaalmarkt belemmeren, waardoor de instelling gehinderd wordt bij het volgen van de bedrijfsstrategie.

Van de instelling wordt verwacht dat zij met dergelijke overwegingen rekening houdt en bepaalt welke kapitaalniveaus zij nodig heeft om haar activiteiten voort te zetten. Bij de kapitaalplanning wordt van de instelling verwacht dat zij ervoor zorgt dat zij haar managementbuffers in zowel neutrale als ongunstige omstandigheden in stand kan houden. De managementbuffers kunnen sterk uiteenlopen tussen instellingen; deze buffers kunnen afhankelijk zijn van externe omstandigheden, zoals die in verschillende scenario's tot uitdrukking worden gebracht, en ze kunnen in de loop van de tijd verschillen.

Voorbeeld 3.2: Het economisch perspectief voedt het normatieve perspectief

Vanuit het normatieve perspectief wordt van de instelling verwacht dat zij kwantificeert welke invloed renterisico's in het bankboek op de winst-en-verliesrekening hebben, hoewel hiermee geen rekening wordt gehouden in de Pijler 1-kapitaalvereisten. Hoewel de invloed van rentewijzigingen betreffende bankboekposities vanuit het economisch perspectief onmiddellijk en volledig tot uitdrukking komt, kan het vanuit het normatieve perspectief meerdere jaren duren voordat de volledige invloed van de resultaat-effecten op de Pijler 1-kapitaalratio's zichtbaar wordt. Daarom wordt van de instelling verwacht dat zij vanuit het normatieve perspectief in de ongunstige projecties rekening houdt met mogelijke verliezen als gevolg van risico's die buiten Pijler 1 vallen.

Een ander voorbeeld betreft verborgen verliezen. Vanuit het economisch perspectief wordt conceptueel gezien rekening gehouden met de reële waarde/netto contante waarde van activa. Daarentegen is het normatieve perspectief gebaseerd op boekhoudkundige en prudentiële waarden. Eventuele verborgen verliezen worden zichtbaar door de boekhoudkundige waarde van posten te vergelijken met hun reële waarde. Nadat de totale omvang van eventuele verborgen verliezen bepaald is,

moet de instelling vaststellen in hoeverre deze verborgen verliezen ook in de balans/winst-en-verliesrekening tot uitdrukking kunnen gaan komen. Vervolgens wordt van de instelling verwacht dat zij hiermee vanuit het normatieve perspectief rekening houdt.

Zo wordt van een instelling met een portefeuille staatsobligaties verwacht dat zij bepaalt welk deel van de verborgen verliezen van 100 op deze portefeuille het geprojecteerd prudentieel eigen vermogen zouden raken, rekening houdend met de respectieve onderliggende middellangetermijnsenario's. In dit voorbeeld zou de instelling kunnen concluderen dat er in jaar 1 en jaar 2 respectievelijk boekhoudkundige verliezen van 10 en 20 optreden, als gevolg van haircuts op de nominale waarde van de onderliggende obligaties. De instelling dient met deze verliezen rekening te houden in de projecties die vanuit het normatieve perspectief worden opgesteld.

Voorbeeld 3.3: Het normatieve perspectief voedt het economisch perspectief

Verwacht wordt dat de middellangetermijnanalyses vanuit het normatieve interne perspectief en de respectieve onderliggende scenario's als input dienen voor de toekomstgerichte analyse vanuit het economisch intern perspectief, voor zover deze veranderingen niet tot uitdrukking komen in de 'point-in-time' risicokwantificering op de respectieve referentiedatum. Tevens wordt van de instelling verwacht dat zij in de toekomstgerichte analyse van het economisch intern perspectief tevens rekening houdt met managementacties, zoals kapitaalmaatregelen, dividenduitkeringen, aan- of verkopen van bedrijfsonderdelen. Hier staat tegenover dat verwachte veranderingen in rentecurves doorgaans worden meegenomen in de kortetermijnbeoordeling (op basis van een momentopname) vanuit het economisch perspectief.

Van de instelling wordt verwacht dat zij in de ongunstige projecties vanuit het normatieve perspectief de specifiek voor haar geldende kwetsbaarheden simuleert. Indien uit dergelijke projecties een materiële invloed van een bepaald risico, zoals migratierisico, blijkt, dan wordt verwacht dat de instelling ervoor zorgt dat dit risico afdoende wordt gekwantificeerd in de op basis van een momentopname gemaakte berekening vanuit het economisch perspectief.

Principe 4: alle materiële risico's worden geïdentificeerd en in het ICAAP betrokken

- (i) De instelling is verantwoordelijk voor implementatie van een periodiek proces voor het identificeren van alle materiële risico's waaraan ze vanuit economisch perspectief en normatief perspectief (mogelijk) blootstaat. Van de instelling wordt verwacht dat zij in alle bestanddelen van het ICAAP rekening houdt met alle als materieel aangemerkte risico's, volgens een intern vastgestelde risicotaxonomie.
- (ii) Op basis van een alomvattende aanpak, die alle relevante juridische entiteiten, business lines en risicoposities omvat, wordt van de instelling verwacht dat zij ten minste elk jaar de materiële risico's identificeert. Hierbij maakt de instelling gebruik van de eigen interne definitie van materialiteit. De ECB gaat ervan uit dat dit risico-identificatieproces resulteert in een alomvattende interne risico-inventarisatie.
- (iii) Indien de instelling financiële en niet-financiële deelnemingen, dochterondernemingen en overige verbonden entiteiten heeft, wordt verwacht dat de instelling de significante onderliggende risico's waaraan de instelling (mogelijk) blootstaat, identificeert en deze in haar ICAAP betreft.
- (iv) Ten aanzien van alle als materieel aangemerkte risico's wordt van de instelling verwacht dat zij kapitaal ter dekking van het risico toewijst, of dat zij documenteert waarom het niet nodig is hiervoor kapitaal aan te houden.

Risico-identificatieproces

- 53. Van de instelling wordt verwacht dat zij over een periodiek proces beschikt voor het identificeren van alle materiële risico's en dat zij deze risico's opneemt in een veelomvattende risico-inventarisatie. Van de instelling wordt verwacht dat zij ervoor zorgt dat de risico-inventarisatie up-to-date blijft en dat zij hierbij gebruikmaakt van de interne materialiteitsdefinitie. De ECB gaat ervan uit dat de instelling de inventarisatie periodiek (d.w.z. ten minste elk jaar) bijwerkt zo gauw als de inventarisatie niet langer de materiële risico's weergeeft, bijvoorbeeld na de introductie van een nieuw product of de uitbreiding van bepaalde bedrijfsactiviteiten.
- 54. Verwacht wordt dat de risico-identificatie op uitgebreide basis plaatsvindt, waarbij met zowel het normatieve perspectief als het economisch perspectief rekening wordt gehouden. Naast de actuele risico's wordt van de instelling verwacht dat zij in haar toekomstgerichte kapitaaltoereikendheidsbeoordelingen rekening houdt met alle risico's, en eventuele concentraties binnen en tussen die risico's, die kunnen voortvloeien uit de strategieën van de instelling of uit relevante veranderingen in de omgeving waarin de instelling opereert.
- 55. De ECB gaat ervan uit dat de instelling bij het risico-identificatieproces een "brutobenadering" volgt, d.w.z. een benadering waarbij geen rekening wordt

gehouden met specifieke technieken die gericht zijn op het mitigeren van de onderliggende risico's. Van de instelling wordt vervolgens verwacht dat zij de effectiviteit van deze mitigerende maatregelen beoordeelt.

56. In overeenstemming met de EBA-richtsnoeren inzake limieten voor blootstellingen met betrekking tot schaduwbankentiteiten (EBA/GL/2015/20) wordt van de instelling verwacht dat zij als onderdeel van haar risico-identificatiebenadering haar blootstellingen met betrekking tot schaduwbankentiteiten, alle mogelijke risico's die daaruit voortvloeien, en de mogelijke impact van die risico's identificeert.
57. Het leidinggevend orgaan is verantwoordelijk voor de besluitvorming over welke soorten van risico's als materieel worden aangemerkt en welke materiële risico's door kapitaal moeten worden gedekt. Hieronder valt een onderbouwing waarom een bepaald risico waaraan de instelling is blootgesteld, niet materieel wordt geacht.

Risico-inventarisatie

58. Bij de totstandkoming van de interne risico-inventarisatie is de instelling verantwoordelijk voor vaststelling van de eigen interne risicotaxonomie. De ECB gaat ervan uit dat de instelling niet eenvoudigweg volstaat met een risicotaxonomie ontleend aan de regelgeving.
59. Bij de risico-inventarisatie wordt van de instelling verwacht dat zij rekening houdt met de onderliggende materiële risico's die voortvloeien uit haar financiële en niet-financiële deelnemingen, dochterondernemingen en overige verbonden entiteiten (bv. 'step-in'- en groepsrisico's, reputatie- en operationele risico's, risico's in verband met afgegeven 'letters of comfort', enzovoort).
60. Van de instelling wordt verwacht dat zij verder kijkt dan de deelnemingsrisico's en dat zij belangrijke onderliggende risico's identificeert, begrijpt en kwantificeert, en in haar interne risicotaxonomie rekening houdt met deze risico's, ongeacht of de desbetreffende entiteiten binnen de prudentiële consolidatiekring vallen. Verwacht wordt dat de diepgang van de analyse van de onderliggende risico's wordt afgestemd op de bedrijfsactiviteiten en de risicobeheerbenadering.

Voorbeeld 4.1: Risico-inventarisatie

De in dit voorbeeld gepresenteerde lijst van risico's en de verbanden tussen risicosoorten en risico-subcategorieën worden niet als verplicht of uitputtend beschouwd. Deze lijst kan risico's bevatten die voor sommige instellingen niet materieel zijn, hetgeen de instelling zou moeten toelichten. Bovendien zullen er doorgaans materiële risico's bestaan die niet in de lijst voorkomen. Van elke

instelling wordt verwacht dat zij intern besluit of en op welke wijze de risicosoorten en risico-subcategorieën worden gecombineerd.

- Kredietrisico (met inbegrip van bv. landenrisico, migratierisico en concentratierisico)
- Marktrisico (met inbegrip van bv. creditspreadrisico, structureel vreemdevalutarisico en CVA-risico)
- IRRBB (met inbegrip van bv. herprijzingsrisico, yieldcurverisico en optierisico (bv. opties tot vervroegde aflossing))
- Operationeel risico (met inbegrip van bv. verstoringen van bedrijfsactiviteiten en systeemuitval, juridisch risico en modelrisico)
- Overige risico's (met inbegrip van bv. verzekeringsrisico, bedrijfsrisico, 'step-in'-risico, pensioenrisico, deelnemingsrisico, financieringskostenrisico, etc.)

Het blijft de verantwoordelijkheid van de instelling alle materiële risico's in kaart te brengen, en alle concentraties tussen en binnen die risico's, ongeacht of deze in de lijst zijn opgenomen.

Voorbeeld 4.2: Risico-identificatie volgens de brutobenadering

Volgens de brutobenadering worden risico's in eerste instantie in kaart gebracht zonder rekening te houden met specifieke technieken om deze risico's te mitigeren. Een risico zou als materieel kunnen worden beschouwd indien het manifesteren, weglaten of verkeerd weergeven daarvan de kapitaaltoereikendheid, winstgevendheid, of continuïteit van de instelling vanuit een economisch perspectief significant zou veranderen of beïnvloeden, ongeacht de toegepaste verwerking voor financiële verslaggevingsdoeleinden.

Zo kan een instelling tot de conclusie komen dat, op basis van het looptijdenprofiel van het bankboek, de risico's als gevolg van veranderingen in de helling en vorm van de yieldcurve (yieldcurverisico) als materieel kunnen worden beschouwd.

In dit geval wordt van de instelling verwacht dat zij het yieldcurverisico eerst identificeert, beoordeelt en als onderdeel van de risico-inventarisatie vastlegt zonder daarbij rekening te houden met eventuele beheeracties ter mitigering van risico's. Vervolgens is het de taak van het leidinggevend orgaan te besluiten of het IRRBB (met inbegrip van het yieldcurverisico) inderdaad materieel wordt geacht, en of hiervoor kapitaal aangehouden zou moeten worden.

De instelling kan besluiten het yieldcurverisico via een combinatie van derivaten en contractuele regelingen te mitigeren, en het risico niet met kapitaal te dekken. Hoewel het IRRBB in dit geval afgedekt is, wordt verwacht dat het nog steeds als een materieel risico wordt beschouwd en in de risico-inventarisatie wordt opgenomen. Tevens wordt van de instelling verwacht dat zij de effectiviteit van deze

maatregelen beoordeelt en eventuele nieuw opkomende risico's (bv. juridische, tegenpartij-, of restrisico's) identificeert.

Voorbeeld 4.3:
Risico-identificatie in het geval van niet-financiële dochterondernemingen

Indien een instelling optreedt als moedermaatschappij van een niet-financiële dochteronderneming, dan is de prudentiële behandeling van die dochteronderneming gebaseerd op de risicoposten van die dochteronderneming. Van de instelling wordt verwacht dat zij in het ICAAP consistente en samenhangende processen voor de gehele groep vaststelt en toepast. Hierbij wordt van de instelling verwacht dat zij verder kijkt dan de boekwaarden en de risicogewogen posten. Van de instelling wordt verwacht dat zij evenredige methoden gebruikt om vast te stellen of de activiteiten en blootstellingen van de dochteronderneming risico's vormen die de boekwaarde of het deelnemingsrisico te boven gaan.

Zo zou de instelling kunnen signaleren dat met het klantenprofiel en de beleggingen van een significante dochteronderneming rekening moet worden gehouden bij de aannames op groepsniveau betreffende concentratie en afhankelijkheid. Bovendien zou de instelling tot de vaststelling kunnen komen dat de juridische risico's van de dochteronderneming het operationeel risico van de instelling verhogen. Hierdoor kan de instelling tot de conclusie komen dat als gevolg van reputatie- en interventierisico's en verhoogde concentraties de onderliggende risico's van de dochteronderneming de boekwaarde ervan aanzienlijk overtreffen.

Voorbeeld 4.4:
Risico-identificatie bij uitbesteding van activiteiten

Wanneer een instelling activiteiten aan een dienstverlener uitbesteedt, wordt van de instelling verwacht dat zij in staat is de onderliggende risico's van de uitbestedingsovereenkomst te identificeren, beoordelen en kwantificeren, alsof de instelling de activiteiten nog steeds zelf zou uitvoeren. Verwacht wordt dat deze identificatie, beoordeling en kwantificering plaatsvinden voordat daadwerkelijk tot uitbesteding wordt overgegaan, waarbij rekening wordt gehouden met het specifieke karakter van het feit dat de diensten buiten de instelling worden uitgevoerd. In zijn algemeenheid doet het uitbesteden van een activiteit niets af aan de verplichting van de instelling de hiermee samenhangende risico's te beheren; er is derhalve geen sprake van een delegatie van verantwoordelijkheid aan de partij aan wie wordt uitbesteed.

Principe 5: intern kapitaal is van hoge kwaliteit en duidelijk gedefinieerd

- (i) Verwacht wordt dat de instelling het interne kapitaal volgens het economisch perspectief definieert, beoordeelt en in stand houdt. De definitie van intern kapitaal komt overeen met het toereikendheidsconcept voor het economisch kapitaal en de interne risicokwantificeringen van de instelling.
- (ii) Verwacht wordt dat het interne kapitaal van goede kwaliteit is en op prudente en conservatieve manier wordt bepaald. Van de instelling wordt verwacht dat zij, onder de veronderstelling van de continuïteit van haar activiteiten, duidelijk laat zien op welke wijze haar interne kapitaal beschikbaar is om risico's te dekken om zo de continuïteit te waarborgen.

Definitie van intern kapitaal

- 61. Het interne kapitaal is bedoeld om vanuit het economisch perspectief als risicodragend kapitaal te dienen. Verwacht wordt dat de definitie van intern kapitaal derhalve aansluit bij het concept voor de toereikendheid van het economisch kapitaal van de instelling²², en dat in de definitie rekening wordt gehouden met de reëlewaardeoverwegingen met betrekking tot de activa en verplichtingen van de instelling. Verwacht wordt dat de definitie de instelling, op basis van een prudente en conservatieve aanpak, in staat stelt een consistente en zinvolle beoordeling van de toereikendheid van het interne kapitaal in de loop van de tijd te produceren, als beschreven bij principe 3.
- 62. Van de instelling wordt verwacht dat zij onderkent dat in verband met de verschillende waarderingsmethoden en -aannames voor activa, verplichtingen en transacties het beschikbare interne kapitaal vanuit het economisch perspectief aanzienlijk kan afwijken van het eigen vermogen volgens het normatieve perspectief. Van de instelling wordt verwacht dat zij een prudente aanpak kiest bij het vaststellen van het interne kapitaal. Deze prudentie geldt voor alle onderliggende aannames en methoden die voor het kwantificeren van het interne kapitaal worden gebruikt.
- 63. De instelling is verantwoordelijk voor de implementatie van een passende definitie en methode ter vaststelling van het interne kapitaal. Deze Gids schrijft op zichzelf gezien geen enkele definitie of methode voor, noch beperkt zij deze. De instelling zou bijvoorbeeld gebruik kunnen maken van een model dat volledig op netto contante waarden is gebaseerd, of van een model dat het prudentieel eigen vermogen als uitgangspunt neemt.
- 64. Indien de instelling het prudentieel eigen vermogen als uitgangspunt voor de eigen definitie van intern kapitaal neemt, dan wordt er verwacht dat een groot

---

²² Bij principe 3 wordt uiteengezet wat de verwachtingen betreffende de instandhouding van de kapitaaltoereikendheid vanuit het economisch perspectief zijn.

deel van de componenten van het interne kapitaal uit tier 1-kernkapitaal (CET1-kapitaal) bestaat. Daarnaast zijn bepaalde aanpassingen conceptueel gezien nodig om het kapitaalbedrag te bepalen volgens het reëlewaardeconcept dat aan het economisch perspectief ten grondslag ligt. Verwacht wordt dat aanpassingen worden gedaan in verband met bijvoorbeeld verborgen verliezen en kapitaalbestanddelen die alleen verliesabsorberend zijn indien de activiteiten van de instelling niet worden voortgezet.

65. Wanneer de definitie van het interne kapitaal wordt losgekoppeld van die van het prudentieel eigen vermogen, dan wordt verwacht dat de risicodragende capaciteit van het interne kapitaal in zijn algemeenheid nog steeds overeenkomt met de verliesabsorberende capaciteit van het CET1-kapitaal. In het bijzonder wordt van instellingen die een op een model gebaseerde nettocontantewaardebenadering toepassen, verwacht dat zij uitsluitend methoden en aannames gebruiken die begrijpelijk, duidelijk uiteengezet en onderbouwd zijn, op basis van een prudente benadering. Met betrekking tot kapitaalbestanddelen die alleen verliesabsorberend zijn indien de activiteiten van de instelling niet worden voortgezet, wordt verwacht dat deze in dergelijke nettocontantewaardebenaderingen als verplichting worden beschouwd.
66. Van de instelling wordt verwacht dat zij transparant is over haar interne kapitaal, waardoor voor zover mogelijk een aansluiting kan worden gemaakt tussen het eigen vermogen volgens het normatieve perspectief en het beschikbare interne kapitaal volgens het economische perspectief.

Voorbeeld 5.1:

De definitie van intern kapitaal met het prudentieel eigen vermogen als uitgangspunt

Een instelling die een prudentiële definitie als basis neemt voor het bepalen van het interne kapitaal moet het prudentiële eigen vermogen aanpassen wanneer de waardering van balansposities niet overeenkomt met het reëlewaardeconcept volgens het economisch perspectief. Voorbeeld: het verborgen totaal(netto)verlies van 100 op de staatsobligatieportefeuille uit Voorbeeld 3.2 resulteert naar verwachting in een vermindering van het prudentiële eigen vermogen met 100.

Verwacht wordt dat dergelijke aanpassingen op consistente wijze in zowel de berekening van het interne kapitaal als de kwantificering van de risico's worden meegenomen. De instelling zou bijvoorbeeld het verborgen verlies in mindering kunnen brengen op zowel het interne kapitaal als de risicopositie, of het kapitaal niet kunnen aanpassen en het risico als een verwacht verlies kunnen kwantificeren. Indien een entiteit besluit stille reserves mee te tellen – hetgeen eventueel alleen op een voorzichtige en conservatieve manier mag geschieden – wordt van de instelling verwacht dat zij de risicopositie verhoogt in lijn met de verwerking van de verborgen reserves in het interne kapitaal.

In zijn algemeenheid wordt van de instelling verwacht dat zij tier 2-kapitaalinstrumenten, goodwill, latente belastingvorderingen (zogenoemde DTA's) en

alle overige balansposten die geacht worden niet bij te dragen aan de dekking van verliezen, onder de veronderstelling van de continuïteit van de instelling, op het prudentieel eigen vermogen in mindering brengt. Daarnaast wordt verwacht dat de instelling onderkent dat het door derden gehouden deel van het eigen vermogen van dochterondernemingen (minderheidsbelangen) doorgaans alleen beschikbaar is voor dekking van risico's binnen die dochteronderneming.

Voorbeeld 5.2:

Definitie van intern kapitaal op basis van netto contante waarden

De reële waarde van de schulden van een instelling kan stijgen wanneer de eigen kredietwaardigheid neerwaarts wordt aangepast. Het zou niet prudent zijn indien de instelling een dergelijke stijging tot het beschikbare interne kapitaal zou rekenen.

Principe 6: de risicokwantificeringsmethoden in het kader van het ICAAP zijn passend, consistent en onafhankelijk gevalideerd

- (i) Voor zowel het economische als het normatieve perspectief geldt dat de instelling verantwoordelijk is voor invoering van risicokwantificeringsmethoden die passen bij de individuele omstandigheden van de instelling. Daarnaast wordt van de instelling verwacht dat zij gebruikmaakt van passende methoden voor het kwantificeren van de mogelijke toekomstige veranderingen in het eigen vermogen en TREA in de negatieve scenario's volgens het normatieve perspectief. De ECB gaat ervan uit dat de instelling bij beide perspectieven een hoge mate van conservatisme hanteert.
- (ii) De belangrijkste parameters en aannames zouden voor de gehele groep moeten gelden en tussen risicosoorten consistent moeten zijn. Verwacht wordt dat alle risicokwantificeringsmethoden aan onafhankelijke validatie worden onderworpen. Van de instelling wordt verwacht dat zij een effectief kader voor de gegevenskwaliteit vaststelt en invoert.

Uitgebreide kwantificering van risico's

- 67. Met betrekking tot het ICAAP wordt van de instelling verwacht dat zij de risico's waaraan zij (mogelijk) blootstaat voldoende kwantificeert. Van de instelling wordt verwacht dat zij risicokwantificeringsmethoden implementeert die op haar individuele omstandigheden zijn afgestemd (d.w.z. deze zouden moeten aansluiten bij de risicobereidheid, de marktverwachtingen, het bedrijfsmodel, risicoprofiel, de omvang en complexiteit van de desbetreffende instelling).
- 68. Risico's zouden niet buiten de beoordeling mogen worden gelaten omdat het moeilijk is deze te kwantificeren of omdat de relevante data niet beschikbaar zijn.²³ In dergelijke gevallen wordt van de instelling verwacht dat zij risicocijfers bepaalt die voldoende conservatief zijn. Hierbij wordt van de instelling verwacht dat zij rekening houdt met alle relevante informatie en dat zij ervoor zorgt dat de gekozen risicokwantificeringsmethoden geschikt en consistent zijn.²⁴
- 69. De belangrijkste parameters en aannames betreffen onder meer betrouwbaarheidsniveaus, aanhoudingsperioden, en aannames bij het opstellen van scenario's.

---

²³ Ten aanzien van moeilijk te kwantificeren risico's (bv. doordat gegevens of gevestigde kwantificeringsmethoden ontbreken) wordt van de instelling verwacht dat zij passende methoden voor het kwantificeren van onverwachte verliezen ontwikkelt, met inbegrip van het oordeel van deskundigen.

²⁴ Het meten van moeilijk te kwantificeren risico's moet zoveel mogelijk consistent en vergelijkbaar zijn met algemeen toegepaste aannames voor risicometing. Van de instelling wordt verwacht dat zij ervoor zorgt dat met dergelijke risico's voldoende rekening wordt gehouden bij het risicobeheer en de risicobeheersingsprocessen.

Mate van conservatisme

70. Verwacht wordt dat de risicokwantificeringsmethoden en -aannames die zij vanuit het economisch perspectief en het normatieve perspectief gebruikt, gedegen, voldoende stabiel, risicogevoelig en conservatief genoeg zijn om zelden optredende verliezen te kwantificeren. Naar het oordeel van de ECB is het algehele niveau van conservatisme bij het economisch perspectief doorgaans ten minste gelijk is aan het niveau dat aan de basis ligt van de risicokwantificeringsmethoden van de binnen Pijler 1 gebruikte interne modellen.²⁵ In plaats van op individuele basis wordt het totale niveau van conservatisme bepaald door de combinatie van de onderliggende aannames en parameters.²⁶
71. Van de instelling wordt verwacht dat zij haar risicokwantificeringsmethoden afstemt op de eigen risicobereidheid en dat zij zich niet automatisch richt op externecreditatingdoelstellingen en statistische betrouwbaarheidsniveaus. In dit verband wordt van de instelling verwacht dat zij rekening houdt met de mogelijke verliezen die zij bereid en in staat is in de loop van de tijd te absorberen. Op basis van deze analyse wordt van de instelling verwacht dat zij risicokwantificeringsmethoden, waaronder de analyse van stresssituaties, vaststelt en in stand houdt op grond waarvan de instelling er voldoende vertrouwen in heeft dat in haar strategieën en risicobereidheid rekening wordt gehouden met mogelijke verliezen als gevolg van statistisch zeer ongewone gebeurtenissen ('rare tail events') of ernstige toekomstige gebeurtenissen, en dat deze verliezen het gekwantificeerde risico niet zullen overtreffen.
72. Met het oog op de vergelijking van de gekwantificeerde risico's tussen Pijler 1 en het ICAAP wordt van de instelling verwacht dat zij rekening houdt met de inhoud van het ECB-document over de implementatie van de EBA-richtsnoeren inzake voor SREP-doeleinden verzamelde ICAAP- en ILAAP-informatie ("Technical implementation of the EBA Guidelines on ICAAP and ILAAP information collected for SREP purposes") toe te passen, ongeacht de gekozen Pijler 1-benadering (bv. de standaardbenadering of de interneratingbenadering (IRB) voor kredietrisico. Bij verschillen tussen de twee kwantificeringen wordt van de instelling verwacht dat zij toelicht wat de belangrijkste factoren zijn die hierbij een rol spelen.

---

²⁵ Verwacht wordt echter niet dat de Pijler 1-kapitaalvereisten beschouwd worden als een ondergrens bij de interne risicokwantificeringen van de instelling.

²⁶ Afhankelijk van het risicoprofiel zouden de interne risicoparameters over het geheel genomen als conservatiever kunnen worden beschouwd dan volgens Pijler 1. Dit zou bijvoorbeeld zelfs kunnen gelden indien het betrouwbaarheidsniveau lager is dan 99,9%, afhankelijk van de combinatie van dit betrouwbaarheidsniveau met de toegepaste risicofactoren, aannames met betrekking tot de statistische verdeling, aanhoudingsperioden, correlatieaannames en andere parameters en aannames. Voor zover banken een reeks stressscenario's hanteren, wordt van hen verwacht dat zij samenhangende methoden gebruiken om deze te integreren en te komen tot een algemeen conservatisme-niveau dat vergelijkbaar is met bijvoorbeeld het 99,9%-betrouwbaarheidsconcept dat bij de economischkapitaalbenadering wordt gehanteerd.

Keuze van risicokwantificeringsmethoden

73. De instelling is verantwoordelijk voor implementatie van passende methoden voor zowel het kwantificeren van risico's als het opstellen van projecties. Deze Gids bevat op zich geen verwachtingen over het al dan niet gebruiken van enige kwantificeringsmethode. Dit betekent dat van tevoren niet is bepaald of een instelling bijvoorbeeld (aangepaste) Pijler 1-methoden (bv. om met concentratierisico's rekening te houden), economischkapitaalmodellen, stresstestresultaten zou moeten gebruiken, of andere methoden, zoals meervoudige scenario's, om de risico's te kwantificeren waaraan de instelling (mogelijk) blootstaat.
74. De ECB gaat ervan uit dat de gebruikte methoden bij elkaar aansluiten, en bij het desbetreffende perspectief en bij de definitie van kapitaal. Verwacht wordt dat de instelling de risico's waaraan de instelling blootstaat, op een passende en voldoende conservatieve wijze afvangt, rekening houdend met het evenredigheidsbeginsel. Dit betekent bijvoorbeeld dat van grotere of complexere instellingen of instellingen met complexere risico's wordt verwacht dat ze gebruikmaken van meer geavanceerde risicokwantificeringsmethoden om risico's afdoende te kwantificeren.
75. Van instellingen wordt echter niet verwacht dat zij risicokwantificeringsmethoden gebruiken die zij niet volledig begrijpen en die daarom niet worden gebruikt voor het eigen interne risicobeheer en de eigen besluitvorming. Van de instelling wordt verwacht dat zij in staat is aan te tonen dat de methoden bij de situatie en het risicoprofiel van de individuele instelling passen. Indien de instelling van externe leveranciers afkomstige modellen gebruikt, wordt onder meer verwacht dat invoering van zulke modellen niet op mechanische wijze plaatsvindt. De ECB gaat ervan uit dat de instelling volledig inzicht in deze modellen heeft en dat de modellen passend zijn voor, en afgestemd op de activiteiten en het risicoprofiel van de instelling.

Gegevenskwaliteit

76. Van de instelling wordt verwacht dat zij passende processen en beheersingsmechanismen heeft om de kwaliteit van gegevens te waarborgen.²⁷ Ten aanzien van het kader voor de gegevenskwaliteit wordt verwacht dat het betrouwbare risico-informatie ter ondersteuning van goede besluitvorming waarborgt, en dat het alle relevante risicogegevens en alle dimensies van gegevenskwaliteit omvat.

---

²⁷ Gegevenskwaliteit omvat bijvoorbeeld de volledigheid, juistheid en consistentie, tijdigheid, uniciteit, validiteit en traceerbaarheid van de gegevens. Zie voor meer informatie de ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models (TRIM) van februari 2017.

Effecten van risicodiversificatie

77. Van instellingen wordt altijd een prudente aanpak verwacht wanneer ze in hun aannames rekening houden met risicodiversificatie-effecten. De instelling dient zich te realiseren dat de toezichthouders in lijn met de SREP-richtsnoeren van de EBA,²⁸ in de SREP geen rekening zullen houden met diversificatie tussen verschillende risicosoorten. Van de instelling wordt verwacht dat zij zich hier rekenschap van geeft en voorzichtigheid betracht bij toepassing van diversificatie tussen verschillende risicosoorten in haar ICAAP.
78. Van de instelling wordt verwacht dat zij volledig transparant is over de aangenomen effecten van risicodiversificatie en, in ieder geval bij diversificatie tussen risicosoorten, cijfers op zowel bruto- als nettobasis rapporteert. Van de instelling wordt verwacht dat zij ervoor zorgt dat risico's voldoende door kapitaal worden gedekt, zelfs in stresssituaties wanneer diversificatie-effecten kunnen verdwijnen of zich anders dan lineair zouden kunnen ontwikkelen (en in een extreem scenario elkaar zouden kunnen versterken).²⁹
79. Van de instelling wordt verwacht dat zij zich in haar stresstestkader richt op diversificatie-effecten, bijvoorbeeld in verband met correlaties binnen en tussen risico's en diversificatie tussen groepsentiteiten.

Onafhankelijke validatie

80. Ten aanzien van de voor het ICAAP gebruikte risicokwantificeringsmethoden wordt verwacht dat deze periodiek onafhankelijk worden gevalideerd, met inachtneming van de principes die ten grondslag liggen aan de respectieve normen voor interne Pijler 1-modellen, op een evenredige wijze, rekening houdend met de materialiteit van de gekwantificeerde risico's en de complexiteit van de risicokwantificeringsmethode.
81. Afhankelijk van de omvang en complexiteit van de instelling kunnen er diverse organisatorische oplossingen worden gekozen om de onafhankelijkheid tussen de ontwikkeling en de validatie van risicokwantificeringsmethoden te waarborgen. Van de instelling wordt echter verwacht dat zij de concepten die aan de basis van de verschillende verdedigingslinies staan, respecteert, d.w.z. dat de ECB ervan uitgaat dat de instelling de onafhankelijke validatie niet door de interne auditfunctie laat uitvoeren.

---

²⁸ Richtsnoeren inzake gemeenschappelijke procedures en methoden voor het proces van toetsing en evaluatie door de toezichthouder (SREP) (EBA/GL/2014/13) van 19 december 2014. Voor meer informatie wordt tevens verwezen naar het EBA-advies inzake de wisselwerking van Pijler 1-, Pijler 2- en gecombineerde buffervereisten en beperkingen op uitkeringen (EBA/Op/2015/24) van 16 december 2015.

²⁹ De afzonderlijk geschatte risicocomponenten zouden bijvoorbeeld niet zo conservatief kunnen zijn als vaak gedacht, omdat niet-lineaire interacties versterkende effecten kunnen hebben. Zie "Findings on the interaction of market and credit risk", *BCBS Working Paper*, nr. 16, Bazels Comité voor het Banktoezicht, mei 2009.

82. De ECB gaat ervan uit dat de algehele conclusies van het validatieproces aan het senior management en het leidinggevend orgaan worden gerapporteerd en bij de periodieke evaluatie en aanpassing van de kwantificeringsmethoden worden gebruikt, en dat hiermee bij de beoordeling van de kapitaaltoereikendheid rekening wordt gehouden.

**Voorbeeld 6.1:
Organisatie van onafhankelijke validatie**

Met het oog op onafhankelijke en evenredige validatie van de risicokwantificeringsmethoden voor het ICAAP wordt van de instelling verwacht dat zij de ECB-gids inzake de gerichte toetsing van interne modellen (ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models – TRIM) in aanmerking neemt.

Afhankelijk van de aard, omvang, schaal en complexiteit van risico's kan de instelling bijvoorbeeld een van de volgende drie organisatorische structuren hanteren teneinde te waarborgen dat de validatiefunctie onafhankelijk ten opzichte het methodeontwikkelingsproces (d.w.z. ontwerp, ontwikkeling, implementatie en monitoring van de risicokwantificeringsmethoden) wordt uitgeoefend:

- functiescheiding tussen twee verschillende units die aan verschillende leden van het senior management rapporteren;
- functiescheiding tussen twee verschillende units die aan hetzelfde lid van het senior management rapporteren;
- functiescheiding tussen verschillende medewerkers binnen dezelfde unit.

Principe 7: periodieke stresstests zijn erop gericht in ongunstige omstandigheden de kapitaaltoereikendheid te waarborgen

- (i) De ECB verwacht van de instelling dat zij ten minste eenmaal per jaar en zo nodig vaker (afhankelijk van de individuele omstandigheden) een diepgaande, gerichte evaluatie uitvoert van haar kwetsbare punten. Deze instellingsbrede evaluatie bestrijkt alle materiële risico's die in omstandigheden van macro-economische en financiële stress voortvloeien uit hun bedrijfsmodel en operationele omgeving. Op grond van deze evaluatie stelt de instelling vervolgens een adequaat programma voor stresstests op vanuit zowel normatief als economisch perspectief.
- (ii) In het kader van dit programma wordt van de instelling verwacht dat zij ongunstige scenario's opstelt die voor het normatieve perspectief worden gebruikt en die rekening houden met andere stresstests die de instelling uitvoert. De ECB gaat ervan uit dat toepassing van strenge doch aannemelijke macro-economische aannames en een focus op de voornaamste kwetsbaarheden resulteren in een materiële impact op het interne en prudentiële kapitaal, bijvoorbeeld op de CET1-ratio. Daarnaast wordt van de instelling verwacht dat ze op evenredige wijze omgekeerde stresstests uitvoert.
- (iii) Van de instelling wordt verwacht dat zij nieuwe bedreigingen, kwetsbaarheden en veranderingen in haar omgeving consequent monitort en identificeert, zodat ze ten minste elk kwartaal kan beoordelen of de scenario's van de stresstests nog van toepassing zijn en zo niet, ze aan de nieuwe omstandigheden kan aanpassen. De impact van de scenario's wordt regelmatig geactualiseerd (bv. elk kwartaal). Bij materiële veranderingen van materieel belang wordt van de instelling verwacht dat zij de mogelijke invloed daarvan op de kapitaaltoereikendheid in de loop van het jaar beoordeelt.

Het programma voor de stresstests vaststellen

83. De ECB gaat ervan uit dat het programma voor de stresstests zowel het normatieve als het economische perspectief bestrijkt.³⁰ Bij het definiëren van de set interne stressscenario's en gevoeligheden wordt van de instelling verwacht dat zij gebruikmaakt van een breed palet aan informatie over historische en hypothetische stressgebeurtenissen, waaronder de stresstests van de toezichthouder. Van de instelling wordt verwacht dat zij rekening houdt met de stresstests van de toezichthouder, maar zij is zelf verantwoordelijk voor het definiëren van de scenario's en gevoeligheden op de wijze die het best aansluit bij de situatie waarin de instelling verkeert, evenals voor het vertalen ervan naar risico-, verlies- en kapitaalcijfers.

³⁰ Er wordt niet verwacht dat de stresstestactiviteiten vanuit het economisch perspectief meerjarenprojecties van scenario's omvatten, zoals toegelicht bij principe 3.

Intensiteit van de ongunstige scenario's³¹ vanuit het normatieve perspectief

84. Voor haar basisbeoordeling wordt van de instelling verwacht dat zij uit gaat van de ontwikkelingen waar zij onder verwachte omstandigheden van uit zou gaan en daarbij haar bedrijfsstrategie betreft, inclusief geloofwaardige aannames voor opbrengsten, kosten, het zich daadwerkelijke voordoen van risico's, enzovoort.
85. Voor ongunstige scenario's vanuit het normatieve perspectief wordt van de instelling verwacht dat zij uitgaat van buitengewone maar aannemelijke ontwikkelingen, die dusdanig intens zijn dat zij voldoende doorwerken in de prudentiële kapitaalratio's, in het bijzonder de CET1-ratio. De mate van intensiteit is die van ontwikkelingen die aannemelijk zijn en die vanuit het perspectief van de instelling even ernstig zijn als ontwikkelingen die in een crisissituatie waargenomen zouden kunnen worden bij de markten, factoren of gebieden die voor de kapitaaltoereikendheid van de instelling het meest relevant zijn.
86. Bij de gebruikte ongunstige scenario's is het de bedoeling voldoende rekening te houden met een ernstige economische neergang en financiële schokken, relevante en op de instelling toegesneden kwetsbaarheden, blootstellingen aan belangrijke tegenpartijen, en plausibele combinaties hiervan.

Samenhang tegenover gerichtheid op de belangrijkste kwetsbaarheden

87. Bij het opstellen van aannemelijke scenario's voor de stresstests wordt van de instelling verwacht dat zij zich op haar belangrijkste kwetsbaarheden concentreert.
88. Tussen de stresstests voor ICAAP en ILAAP bestaat een wisselwerking, wat wil zeggen dat bij beide rekening wordt gehouden met de onderliggende aannames, stresstestresultaten en geprojecteerde beheeracties van de ander.

Omgekeerde stresstests

89. Er wordt van de instelling verwacht dat zij naast de stresstestactiviteiten om de gevolgen van bepaalde aannames voor kapitaalratio's te beoordelen ook omgekeerde stresstests uitvoert. Als uitgangspunt voor deze analyses wordt van de instelling verwacht dat zij de vooraf gedefinieerde uitkomst (bv. een schending van het TSCR of de managementbuffers) bepaalt.

---

³¹ Het aantal scenario's dat toereikend is voor een instelling is onder meer afhankelijk van het eigen risicoprofiel. Om de verschillende risicocombinaties die aannemelijk zijn tot uitdrukking te brengen, zijn doorgaans verschillende negatieve scenario's noodzakelijk.

90. De omgekeerde stresstests worden gebruikt om de volledigheid en de behoedzaamheid van de aannames voor het ICAAP-kader kritisch tegen het licht te houden, vanuit zowel het normatieve als het economische interne perspectief. Bovendien zouden omgekeerde stresstests in het ICAAP-kader kunnen worden gezien als een startpunt voor het ontwikkelen van herstelplansscenario's.³² Van instellingen wordt verwacht dat zij ten minste eenmaal per jaar omgekeerde stresstests houden. Nadere informatie hierover is te vinden in de desbetreffende Richtsnoeren van de EBA en het BCBS.

Voorbeeld 7.1: Wisselwerking tussen ICAAP- en ILAAP-stresstests

Van de instelling wordt verwacht dat zij de mogelijke gevolgen van relevante scenario's beoordeelt, daarin de gevolgen voor kapitaal en liquiditeit en eventuele terugkoppelingscycli integreert en met name rekening houdt met verliezen die voortvloeien uit het te gelde maken van activa of verhoging van de financieringskosten in stressperioden.

---

³² Zoals beschreven in de EBA-Richtsnoeren over de reikwijdte van de in herstelplannen te gebruiken scenario's (EBA/GL/2014/06) draait het in deze scenario's uitsluitend om een staat van "bijna-faillissement", d.w.z. dat ze ertoe leiden dat het bedrijfsmodel van een instelling of groep niet langer levensvatbaar is tenzij de herstelmaatregelen met succes worden doorgevoerd.

3 Lijst van termen

Basisscenario

Een combinatie van verwachte ontwikkelingen in interne en externe factoren (waaronder macro-economische en financiële ontwikkelingen) die wordt gebruikt om de gevolgen van deze verwachte ontwikkelingen voor de kapitaaltoereikendheid van de instelling te toetsen over een middellange tijdshorizon. Verwacht wordt dat het basisscenario overeenkomt met de onderliggende aannames van de bedrijfsplannen en het budget van de instelling, en een tijdshorizon van ten minste drie jaar bestrijkt.

Brutobenadering bij risico-identificatie

De brutobenadering houdt in dat risico's in eerste instantie worden geïdentificeerd zonder rekening te houden met eventuele gerichte maatregelen om ze te beperken.

Concept voor toereikendheid van economisch kapitaal

Een intern concept binnen het economisch perspectief dat gericht is op het waarborgen dat de instelling over voldoende financiële middelen (intern kapitaal) beschikt om haar risico's te dekken en de continuïteit van haar bedrijfsactiviteiten op doorlopende basis in stand te houden. Bij de toereikendheid van het economisch kapitaal wordt rekening gehouden met reële waardeoverwegingen.³³

Diversificatie-effect

Een afname van het totaal van de gekwantificeerde risico's als gevolg van de aanname dat afzonderlijk geschatte risico's zich niet tegelijkertijd volledig zullen voordoen (ontbreken van volkomen correlatie).

Economisch intern perspectief

Een ICAAP-perspectief in het kader waarvan de instelling de toereikendheid van haar economisch kapitaal beheert door te waarborgen dat haar economische risico's afdoende gedekt worden door beschikbaar intern kapitaal.

Evenredigheid

Een beginsel uit artikel 73 van de CRD IV, waarin wordt gesteld dat het ICAAP in verhouding dient te staan tot de aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van de desbetreffende instelling..

Herstelplan

Een plan dat door een instelling wordt opgesteld en bijgehouden overeenkomstig artikel 5 van de Herstel- en afwikkelingsrichtlijn voor banken (Bank Recovery and Resolution Directive – BRRD).³⁴

³³ Toelichting: De instelling draagt zelf de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van afdoende risicokwantificeringsmethoden – er is geen sprake van een algemene verwachting dat instellingen "economischkapitaalmodellen" gebruiken om de toereikendheid van het economisch kapitaal te waarborgen.

³⁴ Richtlijn 2014/59/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Richtlijn 82/891/EEG van de Raad en de Richtlijnen 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU en 2013/36/EU en de Verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 648/2012, van het Europees Parlement en de Raad (PB L 173 van 12.6.2014, blz. 190).

ICAAP

Het interne proces ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid als gedefinieerd in artikel 73 van de CRD IV: “De instellingen beschikken over solide, doeltreffende en alomvattende strategieën en processen aan de hand waarvan zij doorlopend kunnen nagaan of, en ervoor kunnen zorgen dat, de hoogte, samenstelling en verdeling van het interne kapitaal nog aansluiten op de aard en omvang van hun huidige en mogelijke toekomstige risico's.”

ICAAP-architectuur

De diverse elementen van het ICAAP in hun onderlinge samenhang. De ICAAP-architectuur zorgt ervoor dat de verschillende elementen van het ICAAP een samenhangend geheel vormen en dat het ICAAP een integraal bestanddeel van het totale risicobeheerkader vormt. In het kader van haar ICAAP-documentatie wordt van de instelling verwacht dat zij een beschrijving bijhoudt van de algehele structuur van het ICAAP, de integratie ervan in de instelling en de wijze waarop de uitkomsten binnen de instelling worden gebruikt.

ICAAP-uitkomsten

Alle informatie die voortvloeit uit het ICAAP en toegevoegde waarde heeft voor de besluitvorming.

Interne toetsing en validatie

Onder interne toetsing wordt een breed scala van beheersingsmaatregelen, evaluaties en rapportages verstaan die de aanhoudende gedegenheid, doeltreffendheid, uitvoerigheid en evenredigheid van de strategieën, processen en methoden met betrekking tot het ICAAP moeten garanderen.

Validatie maakt deel uit van de interne toetsing en omvat processen en activiteiten die zijn bedoeld om te toetsen of de risicokwantificeringsmethoden en de risicogegevens van de instelling de relevante aspecten van de risico's ondervangen. Verwacht wordt dat de risicokwantificeringsmethoden naar evenredigheid aan een onafhankelijke validatie worden onderworpen, met inachtneming van de principes die ten grondslag liggen aan de respectieve standaarden voor interne Pijler 1-modellen.

Kapitaalplanning

Een uit vele aspecten bestaand intern proces dat resulteert in een kapitaalplan. Dit plan geeft een meerjarenprojectie van het benodigde en het beschikbare kapitaal van de instelling en houdt daarbij rekening met de scenario's, strategie en operationele plannen van de instelling.

Kapitaaltoereikendheid

De mate waarin risico's door het kapitaal worden gedekt. Het ICAAP is gericht op doorlopende handhaving van een toereikende kapitaalpositie vanuit zowel economisch als normatief perspectief, waardoor wordt bijgedragen aan de continuïteit van de instelling op de middellange termijn.

Kapitaaltoereikendheidsverklaring

Een officiële verklaring van het leidinggevend orgaan, die diens beoordeling van de toereikendheid van de kapitaalpositie van de instelling bevat en een toelichting op zijn belangrijkste argumenten daarvoor.

Limietensysteem

Een gedocumenteerd en hiërarchisch systeem van limieten die overeenkomstig de algehele strategie en de risicobereidheid van de instelling worden vastgesteld, opdat risico's en verliezen op doeltreffende wijze beperkt kunnen worden, conform het concept voor kapitaaltoereikendheid. Het limietensysteem stelt duidelijke grenzen aan het aangaan van risico's op het gebied van, bijvoorbeeld, verschillende soorten risico's, bedrijfsonderdelen, producten en groepsentiteiten.

Managementbuffer

Een hoeveelheid kapitaal die wordt aangehouden boven op de door wet- en regelgeving en de toezichthouder gestelde minima en de interne kapitaaldrempels die de instelling noodzakelijk acht teneinde haar bedrijfsmodel duurzaam te volgen en flexibel in te spelen op mogelijke zakelijke kansen zonder de kapitaaltoereikendheid in gevaar te brengen.

Materieel risico

Een neerwaarts kapitaalrisico dat, volgens de interne definities van de instelling, een materiële invloed heeft op het algehele risicoprofiel van de instelling en derhalve de kapitaaltoereikendheid van de instelling kan aantasten.

Middellange tijdshorizon

Een tijdshorizon die betrekking heeft op de korte en middellange termijn. Verwacht wordt dat de kapitaalpositie voor de komende drie jaar wordt bestreken.

Normatief intern perspectief

Een meerjarig ICAAP-perspectief op het beheer van kapitaaltoereikendheid, van waaruit de instelling ervoor zorgt dat zij in staat is aan alle met het kapitaal verband houdende wettelijke en door de toezichthouder opgelegde vereisten en verplichtingen te voldoen en andere interne en externe kapitaalbeperkingen steeds te kunnen opvangen.

Omgekeerde stresstest

Een stresstest die begint met het vooraf vaststellen van de uitkomst (bv. het punt van niet-levensvatbaarheid) en vervolgens scenario's en omstandigheden onderzoekt die tot die uitkomst zouden kunnen leiden.

Ongunstig scenario

Een combinatie van veronderstelde ongunstige ontwikkelingen in interne en externe factoren (waaronder macro-economische en financiële ontwikkelingen) die wordt gebruikt om te toetsen in hoeverre de kapitaaltoereikendheid van de instelling bestand is tegen potentiële ongunstige ontwikkelingen over een middellange tijdshorizon. De horizon bestrijkt ten minste een periode van drie jaar. De veronderstelde ontwikkelingen in interne en externe factoren worden op consistente wijze gecombineerd en zijn tevens streng doch aannemelijk vanuit het perspectief van de instelling, zodat de risico's en kwetsbaarheden die als de meest relevante bedreigingen voor de instelling worden gezien, erin tot uiting komen.

Risicobereidheidsverklaring

Een officiële verklaring waarin het leidinggevend orgaan de bedragen en de aard van de risico's uiteenzet die de instelling bereid is te nemen om haar strategische doelen te verwezenlijken.

Risicohorizon / aanhoudingsperiode

De veronderstelde tijdsperiode waarvoor het risico wordt beoordeeld.

Risico-identificatieproces

Een regulier proces voor het identificeren van risico's die voor de instelling (mogelijk) van materieel belang zijn.

Risico-inventarisatie

Een lijst van de geïdentificeerde risico's en de kenmerken daarvan. De risico-inventarisatie is het resultaat van het risico-identificatieproces.

Risicokwantificering

Het proces van kwantificering van geïdentificeerde risico's middels de ontwikkeling en toepassing van methoden om de risico's te becijferen en te vergelijken met het beschikbare kapitaal van de instelling.

Risicotaxonomie

Een categorisering van verschillende risicosoorten en/of -factoren die de instelling in staat stelt de risico's op consistente wijze te beoordelen, te aggregeren en te beheren door middel van een gemeenschappelijke risicotaal en -indeling.

Verborgene verliezen en stille reserves

Waarderingsverschillen tussen de boekwaarde en de reële waarde van balansposities.

Verwachten en onverwachte verliezen

Het verwachte verlies is het statistische gemiddelde verlies dat de instelling gedurende een bepaalde tijdsperiode verwacht. Het onverwachte verlies is het verschil tussen het totale verlies en het gemiddelde verlies, als gevolg van een negatieve statistisch ongewone gebeurtenis ('downside tail event').

Afkortingen

AT1	<i>Additional Tier 1</i> (aanvullend tier 1)	het bankboek)
BCBS	<i>Basel Committee on Banking Supervision</i> (Bazels Comité voor Banktoezicht)	LSI <i>Less significant institution</i> (minder belangrijke instelling)
BRRD	<i>Bank Recovery and Resolution Directive</i> (Herstel- en afwikkelingsrichtlijn voor banken)	MDA <i>Maximum distributable amount</i> (maximaal uitkeerbaar bedrag)
CAS	<i>capital adequacy statement</i> (kapitaaltoereikendheidsverklaring)	MREL <i>Minimum requirement for own funds and eligible liabilities</i> (minimumeis voor het eigen vermogen en de in aanmerking komende verplichtingen)
CBR	<i>combined buffer requirement</i> (gecombineerde buffervereiste)	NBA Nationale bevoegde autoriteit
CET1	<i>Common Equity Tier 1</i> (tier 1-kernkapitaal)	OCR <i>Overall capital requirement</i> (TSCR+CBR) (totale kapitaalvereiste)
CRD IV	<i>Capital Requirements Directive</i> (Richtlijn kapitaalvereisten)	P1R <i>Pillar 1 capital requirement</i> (Pijler 2-vereiste)
CVA	<i>Credit valuation adjustment</i> (aanpassing van de kredietwaardering)	P2G <i>Pillar 2 capital guidance</i> (Pijler 2-aanbeveling)
DTA	<i>deferred tax assets</i> (latente belastingvorderingen)	P2R <i>Pillar 2 capital requirement</i> (Pijler 2-vereiste)
EBA	Europese Bankautoriteit	RAF <i>risk appetite framework</i> (risicobereidheidskader)
ECB	Europese Centrale Bank	SI <i>Significant institution</i> (belangrijke instelling)
FSB	<i>Financial Stability Board</i> (Raad voor Financiële Stabiliteit)	SREP <i>Supervisory Review and Evaluation Process</i> (procedure voor prudentiële toetsing en evaluatie door de toezichthouder)
ICAAP	<i>Internal capital adequacy assessment process</i> (intern proces ter beoordeling van de kapitaaltoereikendheid)	SSM <i>Single Supervisory Mechanism</i> (Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme)
ILAAP	<i>Internal liquidity adequacy assessment process</i> (intern proces ter beoordeling van de liquiditeitstoereikendheid)	TREA <i>Total risk exposure amount</i> (totaal van de risicoposten)
IRB	<i>internal ratings based</i> (op interne ratings gebaseerd)	TRIM <i>Targeted Review of Internal Models</i> (gerichte toetsing van interne modellen)
IRRBB	<i>Interest rate in the banking book</i> (renterisico in	TSCR <i>Total SREP capital requirement</i> (P1R+P2R) (totale SREP-kapitaalvereiste)

© Europese Centrale Bank, 2018

Postadres: 60640 Frankfurt am Main, Duitsland
Telefoon: +49 69 1344 0
Website: www.ecb.europa.eu

Alle rechten voorbehouden. Reproductie voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan mits de bron wordt vermeld.